Digitized by Google

Double

Aanh. C 389 2

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

ΑΦΘΟΝΙΟΥ
ΣΟΦΙΣΤΟΥ
ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ.

APHTHONII
SOPHISTÆ
PROGYMNASMATA.

Accedit ejusdem Interpretatio, ita emendata, vt noua videri possit.

LVGDVNI BATAVORVM,
Apud ABRAHAMVM COMMELINVM.
clɔ lɔ c xxvi.

AMPLISS. NOBILISS. VIRO

ADRIANO BLYENBVRGIO,
NAELTWICI DOMINO, PATRICIO ET PRAETORI DORDRECHTANO, COGNATO CONIVNCTISS.

VNA CVM THEONE

L.M.Q.D.D.D.

DANIEL HEINSIVS.

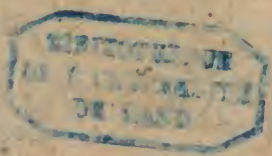

LECTORI.

APhthonium, Scriptorem breuem, eruditum, &, quemadmodum in ijs, in quibus olim primo apud Rhetorem exercebatur iuuentus, tradendis, ita in Exemplis, quæ in singulis suppeditauit ipse, strictæ eloquentiæ ac vere Atticæ, mirifice antiquitati probatum, cum Theone conjunximus. Et quemadmodum in illo, ita & in hoc, Interpretationem cum Autore Græco, contulimus, recensuimus, emendauimus. vt jam alia haberi possit. Si quæ in contextu Græco parum emendata essent, asteriscis, vt

plurimum distinximus. Ita vt plerumque sensum Græci loci, quem oportet, Latina exhibeat Interpretatio. Cætera, ex iis quæ jam ad Theonem præmisimus, intelliges.

EX

Ἀφθόνιος Σοφιστής· ἔγραψεν εἰς τὴν Ἑρμογένους τέχνην Προγυμνάσματα.

Aphtonius Sophista: Scripsit in Hermogenis Artem Præludia Rhetorica.

Definitio Προγυμνασμάτων *ex Græco Aphtonij Interprete.*

Προγύμνασμά ἐστιν ἄσκησις μικρῶν πρὸς μείζονων ἐπίρρωσιν πραγμάτων.

ITEM:

Προγύμνασμά ἐστιν εἰσαγωγικὴ περὶ λόγων, τῶν ὑπὸ τὴν ῥητορικὴν μερῶν καὶ εἰδῶν, χρήσιμά τινα προασκουμένη· ἐπιδὴ ὁ πρὸς πάντα ὁμοῦ τὰ ὑπὸ τὴν ῥητορικὴν μέρη ἢ εἴδη, ἀλλὰ πρὸς ἕκαστον τῶν μερῶν ἢ εἰδῶν, ἰδίως τοῖς προγυμνάσμασι γυμναζόμεθα.

HOC EST:

Progymnasma est minorum, ad majorum confirmationem, Exercitatio.

ITEM:

Progymnasma, Oratoria Exercitatio est: quæ in quibusdam Rhetoricæ partibus aut formis, vtiliter exercet. Si quidem non in omnibus simul Rhetoricæ partibus aut formis, sed in singulis earum, peculiariter Exercitatio hæc locum habet.

CAPITA

CAPITA APHTONII.

Ὅρος μύθου.
Παράδειγμα μύθου.
Ὅρος διηγήματος.
Παράδειγμα διηγήματος.
Ὅρος χρείας.
Παράδειγμα χρείας.
Ὅρος γνώμης.
Παράδειγμα γνώμης.
Ὅρος ἀνασκευῆς.
Παράδειγμα ἀνασκευῆς.
Ὅρος κατασκευῆς.
Παράδειγμα κατασκευῆς.
Ὅρος κοινοῦ τόπου.
Παράδειγμα κοινοῦ τόπου.
Ὅρος ἐγκωμίου.
Παράδειγμα ἐγκωμίου.
Ὅρος ψόγου.
Παράδειγμα ψόγου.
Ὅρος συγκρίσεως.
Παράδειγμα συγκρίσεως.
Ὅρος ἠθοποιΐας.
Παράδειγμα ἠθοποιΐας.
Ὅρος ἐκφράσεως.
Παράδειγμα ἐκφράσεως.
Ὅρος θέσεως.

DE FABVLA.
EXEMPLVM FABVLÆ.
DE NARRATIONE.
EXEMPLVM NARRATIONIS.
DE CHRIA.
EXEMPLVM CHRIÆ.
DE SENTENTIA.
EXEMPLVM SENTENTIÆ.
DE REFVTATIONE.
EXEMPLVM REFVTATIONIS.
DE CONFIRMATIONE
EXEMPLVM CONFIRMATIONIS.
DE LOCO COMMVNI.
EXEMPLVM LOCI COMMVNIS.
DE LAVDATIONE.
EXEMPLVM LAVDATIONIS.
DE VITVPERATIONE.
EXEMPLVM VITVPERATIONIS.
DE COMPARATIONE.
EXEMPLVM COMPARATIONIS.
DE ETHOPOIIA.
EXEMPLVM ETHOPOIÆ.
DE DESCRIPTIONE.
EXEMPLVM DESCRIPTIONIS.
DE THESI.

παρα-

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΘΕΣΕΩΣ. ΟΡΟΣ ΝΟΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΑΣ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΝΟΜΟΥ.

EXEMPLVM THESEOS DE LEGISLATIONE.

EXEMPLVM ACCVSATIONIS LEGIS.

ΑΦΘΟΝΙΟΥ

Α'ΦΘΟΝΙΟΥ ΣΟΦΙ-
στοῦ προγυμνάσματα.

ΟΡΟΣ ΜΥΘΟΥ.

APHTHONII SOPHISTÆ
Primæ apud Rhetorem exercitationes.

DEFINITIO FABULÆ.

Ὁ μῦθος ποιητῶν μὲν παρῆλθεν, γεγύμνηται δὲ ὑπὸ ῥητόρων κοινὸς ἐπὶ παραινέσεως. ἔστι δὲ μῦθος, λόγος ψευδὴς εἰκονίζων ἀλήθειαν. καλεῖται δὲ Συβαριτικὸς, καὶ Κίλιξ, καὶ Κύπριος, παρὰ τὰς διῃρημένας αὐτὸν μεταθέσεις τοῦ ὀνόματος. νικᾷ δὲ μᾶλλον Αἴσωπος λέγειν, τῷ τὸν Αἴσωπον ἄριστα πάντων

FABVLA à poëtis quidem originẽ duxit. quatenus vero in monitis moralibus adhiberi cœpit, Rhetoribus quoq; cõmunis facta est. Ac fabula quidem falsa est, ita tamen, ut veritatẽ veluti simulachro quodã adumbret. Et nũcupatur quidẽ tum Sybaritica, tũ Cilissa, tum Cypria, nominib. juxta inventorum varietatẽ permutatis. Evicit tamẽ ut Æsopea appellaretur: quòd Æsopus optimas omniũ Fabulas

των συγράψαι τὰς μύθους. ἢ ὁ μῦθος, τὸ μὲν ἐπὶ λογικὸν τὸ ὅλον, ἠθικόν· τὸ δὲ, μικτόν. καὶ λογικὸν μὲν, ἐν ᾧ τὰ πρὸς ἀνθρώπους πέπλασται· ἠθικὸν δὲ, τὸ τῶν ἀλόγων ἤθη μιμούμενον· μικτὸν δὲ, τὸ ἐξ ἀμφοτέρων, ἀλόγων καὶ λογικῶν. τῷ δὲ παραίνεσιν δι' ἣν ὁ μῦθος πέπλεκται, προτιθέντων μὲν, ὀνομάζουσι προμύθιον· ἐπιμύθιον δὲ, πλεονάζον ἐπιλογικῶν.

conscripserit. Fabulæ autem aliud rationale, aliud morale, aliud quiddã abutroq;. quod mixtum sanè appelletur. Et rationale quidẽ id dicitur, quo fieri quippiam ab homine fingimus: morale autem, quod animalium ratione carentium mores imitatur: mixtum, quod utroq; constat, rationali nempe & non rationali. Sed monitionẽ quidẽ, cujus gratia fabula pertexitur, siquidẽ ei prępoſueris, προμύθιον. i. præfabulare, ſin poſtpoſueris, ἐπιμύθιον. i. ſubfabulare, rectè appellaveris.

ΜΥΘΟΣ

Περὶ τῶν μυρμήκων καὶ τῶν τεττίγων, προτρέπων τοὺς νέους εἰς πόνους.

EXEMPLVM FABVLAE

Formicarum & cicadarum; juvenes ad laborem adhortans.

Θέρους ἐν ἀκμῇ καὶ οἱ μὲν τέττιγες μεζόνως

Aestatis ardor increverat, cũ cicadæ vehemens carmen conten-

ἐπὶ ε-

ἀνεβάλλοντο πόνον. τῆς μύρμηξι δὲ πονεῖν ἐπῆλθ, καὶ συλλέγειν καρπὸς ἐξ ὧν ἔμελλον ἐν χειμῶνι θεραφήσεσθαι. χειμῶνος δ' ἐπιγενομένου, μύρμηκες μὲν οἷς ἐπόνησαν ἐτέρφοντο· τοῖς δὲ ἡ τέρψις ἐπλάτυνε πρὸς ἔνδειαν. οὕτω νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα, ἐνδεὴς τὸ γῆρας κακοπραγεῖ.

tis vocibus inchoabant. Formicis autē laborare, ac fructus colligere, quibus hyeme vescerentur, curę erat. Ac cum hyems adveniſſet, his quidem vere partæ laboribus fruges pabulo fuere: illis oblectatio in miseram desijt inediam. Sic juventus ineunte ætate, labores detrectans; ingravescente, vitam agit ærumnosam.

ΟΡΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ.

DE NARRATIONE.

Διήγημά ἐστιν ἔκθεσις πράγματος γενομένου, ἢ ὡς γενομένου. διαλύουσι δὲ διηγήσεως, ὡς ποιήσεως ποίημα. ποίησις μὲν γὰρ πᾶσα ἡ Ἰλιάς· ποίημα δὲ ἡ τοῦ Ἀχιλλέως ὅπλων κα-

Diegema, id est Narratio, est expositio rei gestæ, aut veluti gestæ: eoque à diegesi differt, quo poëma distat à poësi. Est enim universa Ilias poësis, armorum autem Achilis adornatio atque instructio, poëma. Narrationis

ζασκαλή. ἓ δὲ διηγήματος, τὸ μὲν ἐστι δραματικὸν, τὸ δὲ, ἱστορικὸν, τὸ δὲ, πολιτικόν. καὶ δραματικὸν μὲν, τὸ πεπλασμένον· ἱστορικὸν δὲ, τὸ παλαιὰν ἔχον ἀφήγησιν. πολιτικὸν δὲ, ᾧ πρὸς τὰς ἀγῶνας οἱ ῥήτορες κέχρηνται. παρίπεται δὲ τῷ διηγήματι ἓξ· τὸ πρᾶξαν πρόσωπον· τὸ πραχθὲν πρᾶγμα· χρόνος, καθ' ὃν· τόπος, ἐν ᾧ· τρόπος, ὅπως· αἰτία, δι' ἣν. ἀρεταὶ δὲ διηγήματος, τέσσαρες, σαφήνεια, συντομία, πιθανότης, καὶ ὁ τῶν ὀνομάτων ἐκλεισμός.

autem pars quædam est Dramatica, quædam Historica, quædam Civilis. Dramatica dicitur, quæ tota ficta est: Historica, quæ veterem aliquam memoriam complectitur. Civilis, qua oratores in civilibus contentionibus utuntur. Narrationem vero sex ferè constituunt: Persona quæ rem gesit: Res gesta: Tempus ac locus quo gesta res est: Ratio gerēdæ rei: Causa deniq; propter quam gesta est. Virtutes autem Narrationis sunt quatuor, vt dilucidè, ut breviter, ut probabiliter, ut Latinè casteque dicatur.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟ ΚΑΤΑ ΡΟΔΟΝ.

EXEMPLUM NARRATIONIS DE ROSA.

Ὁ τὸ ῥόδον θαυμάζων καλλὰς, τὸν τῆς Ἀφροδίτης λογιζέσθω τιτηγόν. ἤρα μὲν γὰρ ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος, ἀντήρα δὲ οὐκ ὁ Ἄρης αὐτῆς· καὶ τοῦ μὲν ἡ θεὸς ὑπῆρχεν Ἀδώνιδι, ὅπερ Ἀφροδίτῃ Ἄρης ἐτύγχανεν. θεὸς ἦρα θεᾶς, καὶ θεὸς ἐδίωκεν ἄνθρωπον· πόθος ὅμοιος, κἂν τὸ γένος διήλαττεν. ζηλοτυπῶν δὲ ὁ Ἄρης, τὸν Ἄδωνιν ἀνιλεῖν ἐβούλετο, λύσιν ἔρωτος τὸν Ἀδώνιδος ἡγησάμενος θάνατον. καὶ πλήσσει μὲν Ἄρης τὸν Ἄδωνιν· μαθοῦσα δὲ τὸ πραχθὲν ἡ θεὸς, ἀμύνειν ἠπείγετο· καὶ κατὰ σπουδὴν

QUiſquis roſæ decorem miratur, Veneris ſecum reputet vulnus. Amabat dea Adonin: Mars contra ejus amore ardebat: quodque Mars erat Veneri, id erat Adonidi Venus. Deus deperibat deam, at mortalem dea ſequebatur. Amor erat ſimilis, tametſi diſcrepabat genus. Cùm autem zelotypia Mars laboraret, Adonin de medio tollere cogitavit; Adonidis interitum amoris finem fore arbitratus. Sauciat itaque Mars Adonin. Quo cognito, dea vim ut propulſaret, adproperat. Sed cum feſtinandi ſtudio in roſam

ἐμβαλεῖν τῷ ῥόδῳ, τὰς ἀκανθας προσέπαιεν· καὶ τὸν μὲν ταρσὸν τοῦ ποδὸς προπέπεικε· τὸ δὲ καταῤῥυὲν αἷμα τοῦ τραύματος, τῷ τοῦ ῥόδου χροιὰν εἰς τὸν οἰκεῖον ὄψιν μεπόθηκεν. καὶ τὸ ῥόδον τὸν πρόσθεν λευκὸν γεγονὸς, εἰς ὃ νῦν ὁρᾶται μεταῆλθε.

incidisset, in spinas impegit. quarum aculeis planta pedis ejus perstricta est. Qui autem è vulnere effluxit cruor, rosam suo colore infecit. Sic rosa, quæ initio alba fuerat, in eum, quo nunc cernitur, conversa est colorem.

ΟΡΟΣ ΧΡΕΙΑΣ.

De Chria.

Χρεία ἐστὶν ὑπομνημόνευμα σώφρονος διήχησις ὅτι τι πρόσωπον ἀναφέρουσα. χρειώδης δὲ ἔστι, πρόσωπον προσφέρουσα χρείας. τῆς δὲ χρείας τὸ μὲν ἐστὶ λογικόν· τὸ δὲ, πρακτικόν· τὸ δὲ, μικτόν. καὶ λογικὸν μὲν, τὸ τῷ

Chria brevis est alicujus memorabilis dicti factive commemoratio, scite ad personam aliquam id ipsum, quod commemoratur, referens. Et ab utilitate quidem, Chria nominatur. Chriæ autem pars quædã circa dictũ aliquod, quędam circa actionem versatur, quædam mixta est. Et circa dictũ quidem ea versari dicitur: quæ utilitatem

λόγῳ

λογῳ δηλοῦν τὴν ὠφέλειαν. οἷον, Πλάτων τὰς τῆς ἀρετῆς κλῶνας ἱδρῶτι καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι. πρακτικὸν δὲ, τὸ πρᾶξιν σημαῖνον. οἷον, Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς πόσον ἂν εἴη τῶν ἀνθρώπων ὁ βίος, βραχύν φησι, καιρὸν, μέτρον τὸν βίον τῷ θεάσασθαι ποιούμενος. μικτὸν δὲ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων, λόγου, καὶ πράξεως. οἷον, Διογένης μειράκιον ἰδὼν ἀσκητὴν, τὸν παιδαγωγὸν ἔπαισεν, εἰπὼν, τί γὰρ τοιαῦτα παιδεύεις; ἡ μὲν οὖν διαίρεσις αὕτη τῆς χρείας. ἐργάσεται δὲ αὐτὴν τοῖς δὲ τοῖς κεφαλαίοις. ἐγκωμιαστικῷ, διαφορᾶς ἕνεκα, τῷ τῆς αἰτίας, ἐκ τοῦ

ex eo quod ab aliquo dictū est. Exempli causa: Plato virtutis ramos sudore laboribusque nasci dicebat. Circa actionem autem, quod de actione agit. Exempli gratia: Pythagoras interrogatus quam longa esset hominum vita, temporis momentum se exhibuit, rursusque subitò spectantium ex oculis eripuit; brevi intuitu hominum metiens vitam. Mixta autē, cum ex utroque, dicto pariter & actione, sumitur. Exempli gratia: Diogenes, cùm puerum lascivientem vidisset, pædagogum percussit, addiditque, Quid enim sic puerum instituis? Et Chriæ quidem hæc est partitio. Eam autem his capitibus expolie: Laudatione, Expositione, Causa, Contrario, Si-

ἐναντίᾳ, ὠφελείᾳ, παραδείγματι, μαρτυρίᾳ παλαιῶν, ἐπιλόγῳ βραχεῖ.

militudine, Exemplo, veterum Testimonio, & Epilogo.

ΧΡΕΙΑ ΛΟΓΙΚΗ'.

Ἰσοκράτης τὰ παιδείας τὰ μὲν ῥίζαν πικρὰν ἔφη, γλυκεῖς δὲ τοὺς καρπούς.

EXEMPLUM CHRIAE.

Isocrates doctrinæ radices amaras esse dicebat, fructus verò dulces.

Θαυμάσαι δίκαιον Ἰσοκράτη τῆς τέχνης, ὃς ὄνομα αὐτῇ καταφάνη λαμπρότατον. καὶ ὅση μὲν ἐκείνῳ, ἀπὸ τῶν ἐπιδείξατο· καὶ κηρύττων τὴν τέχνην, αὐτὸς ἐκ ταύτης κεκήρυκται. ὅσα μὲν πόλεων ἢ βασιλεῦσι νομοθετῶν, ἢ ὠφελίμους παραινῶν ἑκάστοις καθ' ἕκαστον, τὸν τῶν ἀνθρώπων δὲ βίον, μακρὸν ἂν εἴη διεξελθεῖν· ἀλλ' ὅσα περὶ τῆς παιδείας ἐφιλοσόφησεν. ὁ παι-

PAr est Isocratem artis oratoriæ nomine suspicere; qui nomen ei peperit clarissimum, quámque esset præclara, exercendo eam docuit. Adeo quidem ut ipse, dum artem celebrat, ab ea celebretur. Quantas autem, sive regibus imperii gerendi rationem præscribat, sive officii sui commoneat privatos, vitæ attulerit utilitates, longum esset recensere. Sufficiant nunc nobis, quæ de literarũ disciplinis sapiẽter scripsit. Quisquis,

δείας

δείας ἐρῶν, πόνων μὲν ἄρχεται, πόνων δὲ ὅμως πλουτῶντων ἐις ὄνησιν. καὶ ἃ μὲν ἐφιλοσόφησε ταῦτα, τοῖσδε ἐφεξῆς θαυμασόμεθα. οἱ γὰρ παιδείας ἐρῶντες, τοῖς τῆς παιδείας ἡγεμόσι συνεξετάζονται, παρ' οἷς ἐστὶ τὸ προσελθεῖν φοβερὸν, ἐστὶ καὶ ἀφαλιπεῖν ἀμαθέστερον. φόβος ἀεὶ τοῖς παισὶ παρεγίνεται, καὶ παροῦσι καὶ μέλλουσι. διδασκάλους παιδαγωγοὶ ἀφαδίχονται, φοβεροὶ μὲν ἰδεῖν, αἰκιζόμενοι δὲ φοβερώτεροι. φθάνει τὴν πεῖραν τὸ δεῖμα· καὶ ἀφαδίχεται τὸ δεῖμα ἡ κόλασις. καὶ τὰ μὲν ἁμαρτήματα τῶν παίδων μεθέρχονται· οἰκεῖα δὲ τὰ κατορ-

inquit, literarum humanitatisq; amans est, à laboribus auspicatur ille quidem, laboribus vero iis, qui in in vtilitatẽ desinunt ac fructum. Atq; hoc quidẽ quod sapientissime ab eo dictum, nos in iis quę nunc dicemus, cum admiratione expendemus. Literarum enim studiosi cum disciplinarum prœceptoribus commituntur: ad quos & accedere formidolosum, & à quibus abstinere prorsus, singularis insscitiæ est. Pueros enim sive adsint iis, sive ad eos adventuri sint, semper incessit timor. Præceptoribus pædagogi succedunt; aspectu quidem ipso terribiles; cùm vero cxdunt, terribiliores. Ita ut experimẽtũ præcurrat metus, metum excipiat animadversio. Ac puerorum delicta quidem plectunt. si quę verò

θώμαζα κρίνειν. τ. παιδαγωγῶν οἱ πατέρες ἐπὶ χαλεπώτερον, τὰς ἐδοὺς αἰσχρύνοντες ἐπιλθεῖν ἀναγκάζοντες, καὶ τὴν ἀγορὰν ὑποπτεύοντες. κἂν δέῃ κολάζειν, ἀγνοεῖται τῇ φύσει. ἀλλ' ἐν πύκτης ὢν ὁ παῖς, εἰς ἄνδρας ἐλθὼν, ἀριστεύει. εἰ δέ τις πᾶσι φοβούμενος, φύγοι μὲν τοὺς διδασκάλους, ἀποδράσειε δὲ τοὺς πατέρας, τὰς δὲ παιδαγωγικὰς ἐπιστραφείη, καὶ πάλιν τῶν λόγων ἐστέρηται, ἢ μὴ δεῖ καὶ τοὺς λόγους ἀφῆνται. πῶς δὴ παίπαλον ἴσον κεφάτες ἔπεσι γνώμην, πικρὰν ὀνομάσαμεν τῆς παιδείας τὴν ῥίζαν. ὥσπερ γὰρ οἱ τῷ γῷ ἐργαζόμενοι

recte faciant, sibi tanquã propria asscribũt. Jã verò pædagogismo rosiores sunt patres: qui quocunque eunt liberi, diligẽter in id inquirunt Nã & in publicum prodire coscogunt, & publicum suspectum habent. Animadversione autem ubi opus est, naturæ obliviscuntur. Et tamen sic exercitus puer, cùm ad virilem pervenit ætatem, virtute coronatur. Quod si quis hæc reformidãs præceptores fugerit, à parẽtibus sese proripuerit, pædagogos fuerit aversatus, næ ille literarũ se privaverit cognitione, simulq; cum metu eruditionis quoq; fecerit jacturam. Hæc nimirum omnia Isocratem in eam adduxerunt mentem, ut amaras doctrinę nuncuparet radices. Quemadmodũ enim agricolæ nõ

νοὶ, πόνῳ μὴ τῇ γῇ τὰ σπέρματα καταβάλλωσι, τὴν ἢ καρπὸν ἡδονῇ συγκομίζονται μείζονι. τὸν αὐτὸν οἱ παιδείας ἀντιποιούμενοι τρόπον, πόνῳ πρὸ ἐκείνου δόξαν ἀληθῆ σιν. Τὸν Δημοσθένης ὅσα μοι βίον, πάντος μὴ ὄντα φιλοπονώτερον ῥήτορα, γενόμενα δὲ πάντος ἐκλείψειεν. καὶ γὰ τοσοῦτον αὐτῷ σπουδῆς σφείλω, ὡς καὶ τὸν κόσμον παραιρεῖσθαι τῆς κεφαλῆς, κόσμον ἄριστον τὸν ἐξ ἀρετῆς ἡγησάμενος. καὶ πόνοις αἰνίλωσιν ἃ τοῖς ἡδονὰς ἀπαλίσκουσιν ἕτεροι. Διὸ θαυμάσαι τὸν Ἡσίοδον χρὴ, τραχεῖαν μὲν πόντου τῆς ἀρετῆς πρὸ ὁδὸν, τὴν δὲ ἀκραν ῥᾳδίαν, τὴν αὐτὴν Ἰσοκράτει γνώμην φιλοσοφήσαι-

sine magno labore terræ semina mãdant, sed majore cum voluptate metunt, pari quoq; ratione doctrinæ studiosi, gloriã ad posteros transituram pepererunt sibi. Demosthenis vitam inspicito, qui sicut præ cęteris oratorib. laboris amãs fuit, ita & gloria reliquos omnes facilè superavit. Qui & tam excellens afferret studium, ut capitis ornamentum sibi ademerit, partum virtute decus omnium existimans longè pulcherrimum: eaque laboribus insumpserit, quæ cæteri in voluptates insumunt. Quamobrem dignus admiratione Hesiodus, qui cùm asperam virtutis viam, cacumen verò molle diceret, eandem atq; Isocrates sententiam est com-

φήσαντα. ὁ γὰρ Ἡσίοδος ὁδὸν ἀπεφήνατο, Ἰσοκράτης ῥίζαν ἐκάλεσεν· ἐν διαφόροις ὀνόμασιν μίαν ἀμφότεροι δηλοῦντες διάνοιαν. Πρὸς ἃ δεῖ βλέποντα Ἰσοκράτην θαυμάζειν, κἀλλίστας περὶ τῆς παιδείας φιλοσοφήσαντα.

mentatus. Hesiodus enim viam; radicem Isocrates nuncupavit: variis nominibus eandem uterque sententiam exprimens. Quæ quidem qui consideret, fieri non potest, quin Isocratem, qui tam præclare de disciplinis philosophatus est, admiratione prosequatur.

ΟΡΟΣ ΓΝΩΜΗΣ.

De Sententia.

Γνώμη ἐστὶ λόγος ἐν ἀποφάνσει κεφαλαιώδης, ὅπή τι προτρέπων ἢ ἀποτρέπων. τῆς δὲ γνώμης τὸ μὲν ἐστὶ προτρεπτικόν· τὸ δὲ ἀποτρεπτικόν· τὸ δέ, ἀποφαντικόν. καὶ τὸ μὲν, ἁπλοῦν· τὸ δὲ, συνεζευγμένον. καὶ τὸ μὲν, πιθανόν· τὸ δὲ, ἀληθές· τὸ δὲ, ὑπερβολικόν. καὶ προτρεπτικὸν

Sententia, est oratio, effato brevi ac succincto, suadens aliquid aut dissuadens.

Sententiarum autem alia cohortatoria, alia dehortatoria, alia est enuncians. Item alia simplex, alia conjuncta. Item alia probabilis, alia vera, alia superans fidem.

Et cohortatoria qui-

προτρεπτικὸν

πλικὸν μὲν, ὡς τὸ, Χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐξέλεντα δ' ἀπιμπεν. Ἀπορρεπλικὸν δ', ὡς τὸ, οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα. Ἀποφαντικὸν δὲ, ὡς τὸ, δεῖ δὴ χρημάτων, καὶ ἀνδρῶν ἀδὲν ἔστι γνῶσθαι τῶν δεόντων. καὶ Ἀπλᾶν μὲν, ὡς τὸ, Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. Σωρευγμένον δὲ, ὡς τὸ, οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω. Πιθανὸν δὲ, ὡς τὸ, Τοιοῦτός ἐστιν ἕκαστος, οἷόπερ ἥδεται ξώων. Ἀληθὲς δὲ, ὡς τὸ, οὐκ ἔστιν εὑρεῖν βίον ἄλυπον ἀδενί. Ὑπερβολικὸν δὲ, ὡς τό, οὐδὲν ἀχειδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώπου. ἡ μὲν ἓν ἐργάσατο δ' αὐτὴν

dem, vt hæc: *Hospes vbi est, colere, at cum vult, dimittere oportet.* Dehortatoria, ut hæc: *Stertere perpetuam non dignum est principe noctem:* Enuncians, vt, *Pecuniis opus est, neque sine iis quicquam quod facto opus sit, queas perficere.* Ac Simplex quidem, vt hæc: *Vna avis optima, pro patria pugnare tuenda.* Conjuncta autem, vt, *Complures regnare malum, rex unicus esto.* Probabilis autem, vt hæc: *Talis quisq. est, quales ii, quorum consuetudine delectatur.* Vera, vt: *Vitam haud invenias omni vacuam molestia.* Quæ superat fidem, vt: *Nihil homine imbecillius tellus alit.* Atque hæc quidem est Sententiæ divisio: quam iisdem capitibus

τῆς

τῆς τῆς χρείας κεφαλαίοις· ἐγκωμιαστικῷ, ψυχαγωγικῷ, τῷ τῆς αἰτίας, ἐκ τοῦ ἐναντίου, παραβολῇ, ψυχαδείγματι, μαρτυρίᾳ παλαιῶν, ἐπιλόγῳ βραχεῖ. διενήνεχε δὲ ἡ χρεία τῆς γνώμης, τῷ τὴν μὲν χρείαν εἶναι πάντα τὴν πραγματικήν, τὴν δὲ γνώμην ἀεὶ λογικήν. καὶ τῷ τὴν χρείαν δέεσθαι προσώπου, τὴν δὲ γνώμην ἀπροσώπως ἐκφέρεσθαι.

expolies, quibus Chriam: Laudatione, Expositione, Causa, Contrario, Similitudine, Exemplo, veterum Testimonio, & Epilogo brevi. Distat autem Chria à Sententia. quòd Chria interdum circa actionem, Sententia autem circa dictum semper versatur. quodq; Chria persona semper indiget, Sententia autem sepositа persona etiam profertur.

ΓΝΩΜΗ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΗ.

ΧΡΗ' πετίλῳ φαίγγιλα, καὶ ἐς μεγακήτεα πόντον Ῥιπῖσιν, καὶ πτυχῶν Κύρνε καθ' ἁλιβάτων.

Præcipitem te Cyrne jugis demittito ab altis
Æquor in immensum, paupertatem ut fugias.

ΚΑλλησθένεια τὴν πίστιν οὐκ ἀφῆκεν ὁ Θέογνις, αὐτὴ μύθων ἀσκήσας

POëtin incusari minimè patitur Theognis: qui pro fabulis præclara monita compo-

ψυχαί-

ϖ̃ξ ἰνεσιν. ὁρῶν γὰρ τοὺς ϖοιητὰς τὸ μύθολογᾶν, ϖᾶσι ϖολλᾶ ϖιεμβύοις, τὰς μύθους ἀφεὶς, ὑϖοθήκας, ὡς χρὴ ζῆν ἐν τῷ βίῳ, συνήγαγε· ἅμα δ' μέτρα τὴν χάριν τηρῶν, καὶ τῆς ὑϖοθήκης ἐϖεισφέρων τὸ κέρδος. καὶ ϖολλῶν μὲν ἄν τις ἐϖαινέσαι τὸν Θέογνιν, μάλιστα δὲ ὧν ϖᾶσι τ' ϖενίαν ἐφιλοσόφησεν. καὶ τί φησιν; Ὁ ϖενίᾳ συζῶν, ἀγαϖάτω * ϖεσεῖν· ὡς ἄμεινον ἦν βίᾳ ϖροσϖεσόντα, ἢ τὸν ἥλιον αἰσχύνης κτήσασθαι μάρτυρα. καὶ ἀμὲν ἐφιλοσόφησε, ταῦτα. ϖάρεστι δὲ ἰδεῖν ὡς καλῶς. Ὁ γὰρ ϖενίᾳ συζῶν, ϖρῶτον μὲν ἐν ϖαισὶν ὢν ὠφελεῖν οὐκ ἀσκεῖ. ϖρεσβὺς δὲ εἰς ἄν-

fuit. Etenim cùm à poëtis fabularũ narrationes plurimi videret fieri, iis prætermissis, vitæ bene instituendæ præcepta versibus complexus est, ita ut servata versuũ venustate, præceptorum quoq; adjungeret utilitatem. Et permulta quidẽ in Theognidis laude meritò quis posuerit. inprimis quod de paupertate philosophatus est. Et quid illud quod ab eo dicitur? Qui in paupertate degit; vitæ mortem præoptet: cùm satius sit è vita migrare, quam solem habere sui dedecoris testem. Hæc philosophatus ille. quam autem rectè, videre perfacile est. Primùm enim qui in paupertate vitam degit, colendę virtuti, dum adhuc puer est, incumbere non potest. ita fit vt vbi virilis accedit ætas,

δρας, παύπα παράξῃ τὰ χαλεπώτατα. πρεσβεύων μὲν γὰρ, τὴν πατρίδα χρημάτων πρήσει· δημηγορῶν δὲ, πρὸς ἀργύριον φθέγξεται. καὶ δικάζων λαχὼν, δωροδοκήσει τοῖς ψήφοις. οἱ μὲν οἱ πενίας ἀπηλλαγμένοι, πίνοπι. παῖδές τε γὰρ ὄντες ἀσκοῦσι τὰ κάλλιστα, καὶ πρεσβύτες εἰς ἄνδρας, παύλα δρῶσι πρεπόντως: χορηγοῦντες μὲν γὰρ τὰς ἑορτὰς, ἐν δὲ ταῖς μάχαις εἰσφέροντες. Ὥσπερ δὲ οἱ δεσμῷ κατειλημμένοι δεινῷ, τὸν δεσμὸν ἔχουσι καὶ ποιεῖν κώλυμα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ πένια συζῶντες, τὴν ἀπορίαν τῆς παῤῥησίας ἐμποδὼν ἀπολήφασιν. Σκόπει τὸν ἕτερον,

tas, atrociſſima quæq; in ſe admittat. In legationibus enim obeundis patriam pecuniæ cauſa exterorum objiciet libidini: in concionibus vocem quæſtui habebit: in judiciis largientibus calculũ addicet. quales non ſunt, quos obnoxios paupertas ſibi non habet. Nam & dum ſunt pueri, præclariſſimis ſeſe addicunt diſciplinis: & virilem ingreſſi ætatem, cum ſplendore agunt omnia; ſive ludorum ſumptus, ſive bellica ſuſtineãt onera. Ac quemadmodũ qui arctiſſimis ſunt aſtricti vinculis, cõſtrictione hac ab omni prohibẽtur actione; ſic qui degunt in paupertate, quo minus liberè loquantur, conſtringuntur inopia atq; impediuntur. Itum contemplator. quitametſi unus de

ὃς ἕ-

ὃς Ἰθάκης μὲν εἷς ἐγένετο, πλὴν αὐτὴν δὲ τοῖς ἄλλοις πολίταις ἐμεταλάμβανεν ἄδειαν. ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῷ τῆς ἐνδείας μεταθεῖναι τῇ πενίᾳ τὴν κλῆσιν. Ἄρναῖος γὰρ τὴν ἀρχὴν προκληθεὶς, Ἶρος μετωνομάζετο, τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τοῦ ἀγγέλλειν κομισάμενος. τί δεῖ τὸν Ἶρον εἰπεῖν; ἀλλ' Ὀδυσσεὺς ὁ τῆς Ἰθάκης κρατῶν, ἐπειδὴ τῆς αὑτοῦ γῆς ἐπέβας, πενίαν ἐσχηματίζετο, τῶν τῆς πενίας κακῶν μεταλάμβανεν, εἴκοι βαλλόμενος, καὶ τῶν θεραπαινίδων παροινούμενος· ἔτω πενία καὶ μέχρι τοῦ δοκεῖν ἐστὶ χαλεπή. Διὸ δὴ θαυμάσαι τὸν Εὐριπίδην μὲ

Ithacensiũ numero fuit, communis tamen cum cæteris ciuibus libertatis particeps non fuit. eoque deuenit egestatis, vt cum inopia appellationẽ commutarit. Cum enim Arnæus antè appellaretur, pòst Irus, id est, pauper, vocari cœpit: ex famulatu id cognomen sortitus. Sed quid necesse est Irum à nobis proferri? Ipse Vlysses, Itachæ præfectus, ditionis suæ solum ingressus, cum paupertatis habitum ac formam præ se ferret, ne incommodorum quidem, quæ secum fert paupertas, expers fuit. Domi enim suæ percussus, & à temulentis ancillis contumeliis affectus est. Adeo, vel sola specie, grauis est paupertas Euripidem igitur

δεῖ, κακὸν τὸ μὴ ἔχειν ἀπόνως, τὴν δ' εὐγένειαν ἀδύνατον εἶναι τὴν πενίαν μεταβαλεῖν. Ὥστε πῶς ἔνεστι καθ' ἀξίαν θαυμάσαι τὸν Θέογνιν, τοιαῦτα περὶ τῆς πενίας φιλοσοφήσαντα.

laudari à me par est, qui nihil habere malum esse dixit, fierique non posse, vt natalium claritate paupertas levetur. Quâobrem quî potest pro dignitate laudari Theognis, qui de paupertate talia philosophatus sit?

ΟΡΟΣ Α' ΝΑΣΚΕΥΗΣ.

De Refvtatione.

Ἀνασκευή ἐστιν ἀναιρετικὴ προκειμένης τινὸς προτάσεως. ἀνασκευαστέον δὲ τὰ μήτε λίαν σαφῆ, μήτε ἀδυνάτως πως πλάττεται, ἀλλ' ὅσα μέσως ἔχει πάντων. δεῖ δὲ ἀνασκευάζοντας πρῶτον μὲν ἀπαθῆναι τῶν τοῦ προτάσεως. εἶτα διαβολὴν τῶν τοῦ προτάσεως ἔνστασιν, καὶ κεφαλαίοις χρήσασθαι τοῖς δεικτικοῖς.

Refutatio est cujuspiam rei propositæ inuersio. Refutari autem minimè debent, quę aut valde aperta sunt, aut fieri omnino nequeunt, sed quæ medio se habent modo. In refutatione autem, primo adversariorum ponenda est calumnia: tum rei adjungenda expositio. atque hisce capitibus vtendum. Obscuro primum, Incredibili

τὴν μὲν ἀπιφᾶ, καὶ ἀπηνῆ· πρὸς τάτῳ καὶ ἀδιαφόρῳ, καὶ ἀνακολάθῳ, καὶ ἀπεπεῖ· τελευταῖον ἐπενεγκεῖν τὸ ἀσύμφορον. τὸ δὲ προγύμνασμα τοῦτο πᾶσαν ἐν ἑαυτῷ περιέχει τὴν τῆς τέχνης ἰσχύν.

deinceps, & Impossibili, & Dissentaneo, & Indecoro: ac postremo Inutili. Hoc verò rhetorices præludium vim omnem artis in se complectitur.

ΑΝΑΣΚΕΥΗ, ὅτι οὐκ εἰκότα τὰ κατὰ Δάφνιν.

Refvtationis Exemplum.

Non esse verisimilia, quæ de Daphne, id est, Lauro, dicta sunt. Sumitur autem exordium ex eorum qui dixere calumnia.

Ποιηταῖς μὲν ἀπρεπὲς ἄλογον, αὐτὸ δὲ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς αἰτιολέγων ἐπαίρεσθαι, ὡς θεοὺς περὶ τοιούτων λογοποιοῦντες τοιαῦτα. πῶς οὖν οὐκ ἄλογον, θεῶν μὲν αὐτοὺς μηδένα ποιήσασθαι λόγον, ἡμᾶς δὲ

Oratione poëtas quidē refutare absre profecto foret, nisi ad hoc ipsi nos impellerent: qui de Diis primi omnium digna refutatione fabulati sunt. Quid enim indignius, quam vt eorum habeamus rationem, qui Deorum ipsi nullam ha-

λόγον ἔχει τῶν ποιητῶν; πάντων μὲν οὖν ἤλγουν ἐγὼ τοιαῦτα λοιδορουμένων θεῶν, Ἀπόλλωνος δὲ μᾶλλον, ὃν ἡμεῖς ἐνόμιζον τῆς οἰκείας αὐτοῖς ποιήσεως ἡγεμόνα. οἷα γὰρ περὶ τῆς Ἀπόλλωνος μεμυθολογήκασιν Δάφνης; Δάφνην, φασὶ, γῆς παῖδα καὶ Λάδωνος. καὶ τὴν ὄψιν τῶν πολλῶν διαφέρουσαν, ἐρᾶσθαι ἐπιθυμῆσαι τὸν Πύθιον. ὁ δὲ ἐρῶν μὲν ἐδίωκεν, διώκων δὲ οὐχ ἥρα. ἀλλ' ἡ γῆ τὴν παῖδα δεξαμένη, αὐθις ὁμώνυμον τοῖς κέρης ἀνέδωκε· καὶ μεταβεβλημένῳ ἐστεφανώσατο, καὶ τὸ φυτὸν στέφει εἰς τρίποδα τὸν Πύθιον ἀπὸ τοῦ τὸν ὑπὸ κόρης θυσιῆς προλιβέμενον, καὶ τὸ βλά-

buere? Equidem graviter & iniquo animo tuli, Deos quidem omnes probris convitiisque, inprimis vero Apollinem, quē artis suæ ducem auctoremque voluerunt, affici. Qualia enim sunt quæ de Apollinis Daphne fabulati sunt? Daphne, inquiunt, ex terra & Ladone prognata est. Quæ cum forma excelleret, in amorē sui Pythiū pertraxit. qui, amore ardēs, insequebatur quidē, nō assequebatur tamen eā. gremio autem eam terra cum excepisset, florem puellæ cognominem reddidit. Ita Apollo mutatæ corona redimitus. atque ex planta, tripodi Pythio ornando, corona, ob amorem quo puellam mortalem Apollo prosecutus fuerat, imposita. ejusque germen

ξημα γνώρισμα ποιῆται τ̃ τέχνης. ἃ δὲ μὴ μεμυθολογήκασι, πάλιν. πόρρωθεν δ' ἔλεγχον λαβεῖν ἐκ τ̃ ἑφεξῆς. Δάφνη Λάδωνος πρεσβύτου ἦν καὶ Γῆς· τίνα δ' ἔχουσι πίστιν; ἡμῖν μὲν ἄνθρωποι, οἱ δὲ φύσιν ἄλλην πρὸ τούτων ἔκτησαντο. πῶς δὲ ὁ Λάδων συνάπτεται τῇ γῇ; ὑπερκλύζων ταῖς ὕδασιν; οὐκοῦν ἅπαντες οἱ ποταμοὶ, γῆς ἄνδρες ἐπωνομάζονται. πάντες γὰρ αὐτὴν ἐπικλύζουσιν. εἰ δὲ ποταμῷ προελήλυθεν ἄνθρωπος, ἄρρεν καὶ ποταμόν ἐστιν ἐξ ἀνθρώπων προελθεῖν. Διαδοχὰς γὰρ δηλοῦσι τὰς φύσεως. τί δὲ γάμον ποταμῷ τινὶ καὶ γῆς ὀνομάζουσιν; τ̃ αἰδεσιμέτατον, ὑμέναιον.

indicium poëticæ factũ. Hæc quidem illi fabulati. Quæ quemadmodum sint diluenda, ex sequentibus apparet. Daphne Ladone patre Terraque matre prognata est. Quo generis argumento? Nam ea homo quidem: illi autem natura ab hac præditi fuere alia. Iam vero Ladon qua ratione terræ tandem copulatur? An quod eam fluctibus inundet? Quin igitur omnes fluvij, terræ mariti appellantur? terram enim æque omnes inundant. Jam si è fluvio nata est homo, vtique ex homine fluuius gignetur. Succedendi enim vices progenitores arguunt. Quid autem fluuij & terræ nuptias appellant? Sunt enim nuptiæ eorum quæ sunt

ναι. ἡ δὲ γῆ τὰ αἰσθανομένων ἐστὶ φύσιν. ἢ τίνων τῶν Δάφνων λογιστέον ἐν ῥεύμασιν, ἢ τὸν Λάδωνα θετέον εἰς ἄνθρωπον. Ἀλλ' ἔστω, συγχωρήσω τοῖς ποιηταῖς γηγένεσθαι τὴν Δάφνην γῆς τε καὶ Λάδωνος. ἡ παῖς ηχθῆναι φησὶ τίσιν ἐτρέφθη; κἂν γὰρ συγχωρήσω τῇ γενέσει, ἡ τροφὴ προῆλθεν ἀδύνατος. πῶς γὰρ ἡ παῖς ἔχει τὸν βίον; ἢ Διὰ φησὶ τὸ φύσαν. καὶ τίς ἀνθρώπων ἐν ποταμῷ φέρει τὸν βίον; ἐλάνθανεν ὁ πατὴρ ἀποπέμπων τοῖς νάμασιν, ἢ τρέφων τοῖς ῥεύμασιν; ἀλλ' ἴσως γὰρ ἡ παῖς διῆγεν φησὶ τὸν φύσαντα. ἔχω ἐλανθάνειν, ἢ

sensu prædita: terra autem natura non est in iis quæ sentiunt. Aut igitur Daphnen in fluctibus versari cogitandum est, aut Ladon inter homines recipiendus erit. Sed sit ita sane. Daphnen è terra & Ladone procreatam, poëtis concedamus. Quæro, puella in lucem edita, apud quos sit educata? Etsi enim iis ortum concessero, ipsa tamen fidem superabit educatio. Etenim puella vbinam ætatem egit? Apud eum qui genuit videlicet. Et quisquam hominum in fluvio vitam deget ac sustinebit? Non intelligebat pater, futurum vt potius fluvio eam mergeret, quam aquis educaret? At enim sub terra apud matrem educata est. Latuit igitur: & spe-

θεατὴν

ϑεατὴν σὺκ εἶχε λαυθάνεσθαι. ἦς δ' τὸ κάλλος ἐκρύπτετο, πόθος γοῦν σὺκ ἐδύνατο ἐγεῖραι. Εἰ βάλοι, καὶ τοῦτο συγχωρούμθα τοῖς ποιηταῖς. πῶς ἦρα θεὸς, καὶ πόθῳ τὴν φύσιν ἐψεύδετο; ἔρως τῶν ὄντων τὸ χαλεπώτατον· καὶ θεοῖς ἁπαρχὰς ἀσεβεῖς τὰ δύσκολα. εἰ μὴ γὰρ. πάντα νοσεῖν θεοὶ, ἵν' θνητῶν ἔτι διαφέρωσιν· εἰ δὲ τὸ δύσκολον ἔρωτα φέρουσιν, τί τῶν πολλῶν ἡλλοτρίωνται, τὸ χαλεπώτατον φέροντες; ἀλλ' οὔτε τὸ πάθος οἶδεν ἡ φύσις, ὅτι ὁ Πύθιος ἐραστὴς καταφαίνεται. Πῶς δὲ διώκων τὴν κόρην ὁ Πύθιος θνητὸς ἐγένετο δεύτερος; ἄνδρες γυναικῶν ὑπέρχου-

ctatore caruit, siquidem latebat. Cujus autem erat in abdito pulchritudo, ejus certè amor excitari gignique non potuit. Sed hoc quoque, si placet, poëtis largiamur. Quæro, Apollo quî amarit, & amore naturam adulterarit? Amor omnium molestissimum: Dijs autem talia tribuere, impietatè habet. Etenim, si quibuslibet morbis obnoxij sunt Dij, ecquid erit quo mortalibus antecellant? Et si illud quod gravissimum ferunt, quid à cæteris differant, qui, quod est molestissimum, ferunt? Sed neque in divinam affectus naturam cadit, neque amasse Apollo vnquam visus est. Age verò, sectatus puellam Pythius, à mortali, cursu quî victus est? Præstant mulieribus vi-

σιν, καὶ γυναῖκες θεῶν μεῖζον ἐλήφασι; τὸ ἐν θνητοῖς ἐλαττέμενον, πῶς καὶ θεὸς ὑπερέβαλε; τί δὴ ἡ μήτηρ τὴν κόρην ἐδέχετο φεύγουσαν; τῶν φαύλων ὁ γάμος; καὶ πῶς αὐτὴ μήτηρ ἐγένετο; ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν; καὶ τί τὴν παῖδα τῶν καλῶν ἀπεστέρησεν; ἢ τοίνυν μήτηρ οὐ γέγονεν, ἢ γυμφὴ φαύλη νομίζεται. Τί δὴ τοῖς οἰκείοις ἔργοις ἡ γῆ διεμάχετο; ἐλύπει τὸν Πύθιον σώζουσα, καὶ τὸν αὐτὸν πάλιν ἐψυχαγώγει φεύγοντα. ψυχαγωγεῖν δὲ ἐχρῆν οὐκ ἐλυπεῖν ἐβούλετο. τί δὲ ὁ θεὸς ἐστεφανοῦτο; τὸ δὲ δένδρον τῇ τρίποδας; ἡδονῆς τὸ βλάσημα γέγονεν σύμβο-

ri: & fœminæ superiores Dijs hic fuerint? Quomodo, quod, inter mortales quoque, inferiorem tenet partem, Deos superavit? Puellam autem fugientem quare mater excepit? Num quod nuptiæ in malis habendæ sunt? Quare ergo ipsa extitit mater? At sunt in bonis. Cur igitur filiam bono privavit? Aut igitur mater minime fuit: aut si fuit, improba censetur fuisse. Deinde, cur terra ijs quæ fecisset, contraria faceret? Offendebat scilicet Apollinem cum filiam servaret: eãdemq;, cum jã eam ex se produceret, oblectabat. Solari necesse nihil erat, siquidẽ affligere eũ decreverat. Postremo corona cur Deus ornatus? arbor autẽ tripodi apposita? Voluptatis enim indiciũ ger-

λον,

λον, ἀρετῆς δὲ μαντεία τεκμήριον δείκνυται. πῶς ἂν σωφήσειεν ὁ Πύθιος ἃ μὴ πέφυκε μίγνυσθαι; τί δὲ θνητὴ μοῖρα ἢ θεόφασις, τὸ δὲ πάθος ἀθάνατον; πέρας ἔστω τῶν ποιητῶν, μὴ κατὰ ποιητὰς δόξω φλυαρεῖσθαι.

men; virtutem vero divinatio, nota certissima testatur. Quî obsecro Pythius ea conjunxit, quæ minime inter sese cõmisceri possunt? Quomodo autem ipsius affectionis, *sive amoris*, occasio mortalis, ipsa autem affectio immortalis est?

Sed de poëtis finis dicendi sit: ne poëtarum more loquacior videar.

ΟΡΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ.

De Confirmatione.

Κατασκευή ἐστι, τεκμηρίου τινὸς βεβαίωσις πράγματος. κατασκευαστέον δὲ τὰ μήτε λίαν σαφῆ, μήτε ἀδύνατα παντελῶς, ἀλλ' ὅσα μέσως ἔχει τῆς πίστεως. δεῖ δὲ κατασκευάζοντας, τοῖς ἐναντίοις

Confirmatio est, rei cujuspiam propositę corroboratio. Confirmari autem minimè necesse est, quæ aut valde aperta sunt, aut fieri omnino nequeunt, sed quæ inter hæc media atque interjecta sunt. Vtendum autem in confirmando, contrarijs

χρῆσθαι τῆς ἀναπαλύσεως. καὶ πρῶτον μὲν ἀπεῖναι τὸν ἔφημίσαντα ἐγκώμιον τοῦ λόγου, εἶτα ἐν μέρει διηγήσασθαι τὰ ἐκθέσεις, καὶ τοῖς ἐναντίοις χρήσασθαι κεφαλαίοις. ἀντὶ μὲν ἀσαφοῦς, τῷ σαφεῖ· ἀντὶ δὲ ἀπιθάνου, τῷ πιθανῷ· καὶ τῷ δυνατῷ, ἀντὶ δὲ ἀδυνάτου· καὶ τῷ ἀκολούθῳ, ἀντὶ δὲ ἀκολούθου· τῷ πρέποντι, ἀντὶ τοῦ ἀπρεποῦς· καὶ τῷ συμφέροντι, ἀντὶ δὲ ἀσυμφόρου. ἡ γυμνασία δὲ αὕτη πᾶσαν τὴν τέχνην ἰσχύει.

ab ijs quibus constabat Refutatio, capitibus. Ac primum ejus, qui dixit, proferenda commendatio: res deinde vicissim explicanda: vtendumque contrarijs capitibus. pro Obscuro, Dilucido: pro Incredibili, Probabili: eo quod fieri potest, pro eo quod non potest: Consentaneo, pro Dissentaneo; Decoro, pro Indecoro: ac postremo Vtili pro Inutili. Atque hæc quoque exercitatio omnem artis in se vim complectitur.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ,
ὅτι ἁρμόττει τὰ κατὰ Δάφνιν,

EXEMPLUM CONFIRMATIONIS.

Verisimilia esse quæ de Daphne dicuntur. Sumitur autem exordium ex eorum qui dixere commendatione.

Ὁ Ποιητὴς αὐτῶν, αὐτὸς αὐτοῖς ἀντιμάχεσθαι δοκεῖ μοι τοῖς Μούσαις. εἰ γὰρ ὅσα ποιηταὶ φθέγγονται, ταῦτα τῇ τῶν Μουσῶν διεξέρχοιτο γνώμῃ, πῶς οὐκ ἂν αὐτὸς τὰς Μούσας, ὁ τὰ τῶν ποιητῶν κακίσαι ζητῶν; πάντων μὲν οὖν ἐγὼ τῶν γνωμῶν ἀποδέχομαι τῶν ποιητῶν, πάντων δὲ μάλιστα τῶν Δάφνιν ἐρωμένην εἶναι τοῦ Πυθίου φιλοσοφήσαντος. εἶπε γὰρ ἀπόλλων ποτὲ ἀπορούσῃ· Δάφνη φησὶν ἐκ γῆς ἐγήλθε καὶ Λάδωνος, τί τοῦτο πρὸς θεῶν ἄπιστον;

QVi poëtis adversatur, is mihi ipsis adversari Musis videtur. Etenim si quæ poëtæ canunt, ex Musarũ sensu ac mente prodiere, nonne Musis reclamare videatur, qui poëtarum labefactare inventa studeat? Ego quidem poëtarum omniũ lubens opiniones amplector: sed ejus vero imprimis, qui Daphnem à Pythio amatam sapientissime exposuit nobis. Nam quid supra fidem dixit? Daphne, Terra & Ladone, inquit, procreata est. Quid, per Deos

ἄπιστον; ἐχ ἅπασι γένεσις ὕδωρ καὶ γῆ; ἐ σπέρμα ἕ βίε πὶ ζωικῶν προέρχεται; ἐι ἢ γῆς τι χ ὕδατος ἅπαν ὁ γίνεται προΐστι, βεβαιοῖ Δάφνη τὸν κοινὸν ἁπάντων γονέα, γῆς προελθοῦσα χ Λάδωνος. γεγονυῖα ἢ ἔδειν ἅπαντα γίνεσθαι, τὴν ὄψιν προέχει τ ἄλλων. χ μάλα εἰκότως· ἀ γὰρ πρῶτα γῆς ἀναδίδοται, μ τοῦ τ φύσεως προέρχεται κάλλος· πολλαὶ μὲ γὰρ σωμάτων μεταβολαὶ καθεστήκασι, πρὸς εἰς ὀφθαλμὸν τὸ κάλλος. τὸ ἢ πρῶτον φανὲν, τ πάντων ἐστὶν ὡραιότατον. εἰκότως ἂν Δάφνη τὴν ἰδέαν προσώνευκε,

immortales, fidem hic excedit? Nonne omnibus rebus aqua & terra ortum præbent? Nonne elementa vt semina sint vitæ, è naturæ gremio profluunt? Quod si è terra atque aqua provenit, quicquid gignitur, Daphne, siquidem è Terra & Ladone procreata est, communem omnium rerum ortū suo confirmat. Et quidem inde orta cum sit, vnde omnia oriuntur, cæteris omnibus formæ elegantia præstitit. ac merito id quidem. quæ enim primùm è terra emittuntur, cum germana oriuntur naturæ venustate. In multis enim, in quibus hodie miramur pulchrū, corporibus, magnæ fieri mutationes solent. quod vero primum in lucē editum, omnium longe pulcherrimū. Merito igitur Daphne, quæ præ cæteris è

πρώτη

πρώτη τῶν ἄλλων γηγενὴς τῆς γῆς. Διαφερούσης δὲ Δάφνης τὴν ὄψιν, ἠράσθη τῆς παιδὸς ὁ Πύθιος. καὶ μάλα εἰκότως· πᾶς γάρ, ἔστις καλὸς ἐν γῇ πολιτεύεται, προῆλθε θεῶν. εἰ δὲ τι ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν τὸ κάλλος δαιμονιώτερον, εἰς τὸ κάλλος δωρεὰ τῶν θεῶν, ἐρασθῆναι εἶχε τὸ κάλλος θεόν. ἃ γὰρ οἱ θεοὶ δωροῦνται, στέργουσιν ἅπαντες. Ἐρῶν δὲ ὁ θεὸς, προεῖτο τὸ πάθος ἰάσασθαι. τοιαῦτα γὰρ αἱ ἀρεταί, πρὸς βίαν ἔχουσι κινῆσαι· καὶ πόνων χωρὶς, ἀρετὴν οὐχ οἷόν τε λαβεῖν. ὅθεν ἐπόθει μὲν θεῶν, καὶ πάθους, ἃ κατέλαβε. πέφυκε γὰρ οὐκ ἔστιν ἀρετῆς κτῆσις

terra primum orta est, corporis elegantia præstitit. Cum autem Daphne forma esset egregia, puellæ amore Apollo exarsit. Quisquis enim pulcher in terris degit, originem à Dijs habet. Quod si longe omnia quæ in terris bona, pulchritudo, quæ Deorum contigit munere, excedit, quid mirum si hæc pulchritudo amatorem habet Deum? Nec id quidem præter fidem. Quæ enim donant superi, omnes amant. Deus autem amore ardens, affectui mederi studebat. Sic enim habent virtutes, vi corporis atque animi vt comparentur. & absque laboribus virtutem adipisci, nefas. Itaque & amore torquebatur, &, cum amaret, non potiebatur tamen. Summum enim virtutis ne-

λδεῖν. ὅθεν ἐρᾶν τ̃ Πύθιον λέγουσιν, ὰ τὴν φύσιν τ̃ θεῶν ἐξελέγχοντες, ἀλλὰ τ̃ ἀρετῆς τὴν φύσιν δηλοῦντες ὑπαίτιον. ὴ χαρακληρίζῃ τὸ διώκον τὸ διωκόμενον. φεύγοσης δὲ τ̃ παιδὸς, ἡ μήτηρ ἐδέχετο. πὰ γὰρ θνητὰ πάντα τοιαῦτα γέγονε φύσεως· ἀφ' ὧν προῆλθον, ἐπὶ ταῦτα ἐπείγον). διὸ χωρεῖ Δάφνη πρὸς γλῶ, τ̃ γῆς προελθοῦσα. Καὶ δεξαμένη τὴν κόρλω ἡ γῆ, φυτὸν ἀνέδωκεν. ἄμφω γὰρ ἔργα καθίσηκεν γῆς, ὴ παρὰ ταύτλω οἱ ἄνθρωποι πίπτοντες, ὴ δένδρα παρ' ἐκείνης φυόμενα. Καὶ φανὲν τὸ φυτὸν Ἀπόλλωνι τιμῆς γέγονεν αἴτιον. θεοὶ γὰρ ἔξωθεν τ̃ ἑαυτ̃ προνοίας ὐδὲ τὰ φυτὰ καταλεί-

mo perspicit terminum. Quamobrem Apollinē amare dicunt, non vt Deorum arguant naturā: sed vt virtutis ostendant naturam. quæ hujus rei fuit causa. vt ex eo quod persequebatur, is qui persequebatur, describatur. Puella autem cum fugeret, excepit eam mater. omnia quippe mortalia, ea lege nata sunt, vt eodem vnde prodierunt, abeant. Daphne itaque è terra cum sit orta, etiam in terram fertur. Quæ cum eam excepisset, pro ea plantam reddidit. Vtrunque enim hoc terræ est opus. in quam cadunt homines, ex qua arbores nascuntur. Planta in lucem edita, Apollini honori fuit. Quippe cum ne plantas quidem Dij extra providentiam

καταλείπουσιν. ἀλλὰ καὶ στεφανοῦσθαι γινόμενα· ἀπαρχαὶ γὰρ γῆς θεοῖς ἀνατίθενται, καὶ μαντικῆς γέγονε σύμβολον, προσῆκον μοι καὶ τοῦτο. τὴν γὰρ κόρην Σωφρόνην ὀνομάζουσιν, καὶ τὸ χρησμωδεῖν σωφροσύνης προέρχεται. εἰς πόνους ἠγνόησεν ἡ παῖς ἡδονὴν, ἀρετῆς ἀνάλιφθη. οὐ γὰρ ἐῴη τὸ μέλλον ἀκρασίαν νοσοῦσα. διὰ τοῦτο θαυμάζω τὰς ποιητὰς, καὶ διὰ τοῦτο τὸ μέτρον τιμῶ.

relinquant suam. Vt quibus ex iis coronæ tribuuntur. terræ enim primitiæ dijs consecrantur. Insigne divinationis facta. Hoc quoque optime arbitror dici. Virginem enim Sophronem à continentia dixerant: ex continentia autem divinatio emanavit. Quod igitur puella vitam voluptatibus expertem traduxit, virtutibus consecratur. neque enim futura videre is putabatur, qui intemperantiæ laboraſſet morbo. Atque his quidem de cauſis poëtas admiror, ipſumq; habeo magno in honore carmen.

ὍΡΟΣ ΚΟΙΝΟΥ̃ ΤΌΠΟΥ.

De Loco Commvni.

Κοινός ἐστι τόπος, λόγος αὐξητικὸς τῶν προσόντων

LOcus communis oratio eſt, qua quæ in quopiam honeſta ſunt

πρὸ

πνὶ καλῶν, ἢ κακῶν. ἔρηται δ' ἔστως ἀπὸ δὲ κοινῆ πᾶσιν ἁρμοττὴν τῆς μεταχεῖσι δὲ ὡσπερ παράγματα. ὁ μὲν καθ' προδότου λόγος, κοινῆ πᾶσιν ἥρμοσε τοῖς κοινωνοῦσι τῆς πράξεως. δευτερολογίᾳ δὲ ἔοικε καὶ ἐπιλόγῳ. διὸ προοίμιον μὲν ὁ κοινὸς τόπος οὐκ ἔχει· προοιμίων δὲ πλατόμεθα τύπον, γυμνασίας ἕνεκα τῶν παιδὸς σὺν νέοις. μετὰ δὲ ταῦτα κεφάλαια. πρῶτον, ἀπὸ τοῦ ἐναντίου. εἶτα ἐπίστησι τὴν ἔκθεσιν, οὐχ ὡς διδάσκων· ἴσμεν γὰρ· ἀλλ' ὡς παροξύνων τὸν ἀκροώμενον. μετὰ ταῦτα ἐπιστήσει τὴν σύγκρισιν, ἀπὸ τοῦ μᾶλλον πρὸς τὸ μᾶλλον.

aut turpia, amplificantur. Nuncupatur autem hoc modo, quòd omnibus ex æquo qui ejusdem rei sunt participes accommodari possit. Ita quæ in proditorem fit oratio, in eos omnes convenit, qui eidem facinori affines sunt. Perfimilis autem repetitioni atque epilogo videtur Locus communis. Ideoque & proœmium nō habet: nisi quod exercendis pueris proœmij typum effingimus. Secundum hoc, capita statues. Primum à Contrario: Expositionem deinde subjicies: non quo rem doceas (est enim satis nota) sed vt cjus qui audit, accendas animum. Post hanc, Comparationem subdes. ita vt in reum, id quod gravius est, per contentionem conferas.

ἅπερ

εἶτα γνώμην, κεφάλαιον ὕστερον καλούμενον, ἀφαιρήσεις τὴν τοῦ πράξαντος ἀφόσιαν. εἶτα παρεκβάσιν, σοφιστικῶς κακίζων τὸν φεύγοντα βίον. ἔπειτα ἔλεος ἐκβολήν, καὶ πολιταῖα τοῦ προγυμνάσματος τὰ τελικὰ κεφάλαια, νόμιμον, δίκαιον, συμφέρον, δυνατόν, ἔνδοξον, ἐκβησόμενον.

Mentem deinde, siue voluntatem (vnde hoc caput sic appellant) ejus, qui crimen admisit, ac institutum, accusabis. Tum egressionem, qua vitam transactam ex conjecturis traduces. Deinde misericordiæ remotionem. & postremò huiusce progymnasmatis capita extrema, Legitimum, Iustum, Vtile, Possibile, & Consequens.

ΚΟΙΝΟΣ ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑ ΤΥΡΑΝΝΟΥ.

EXEMPLVM LOCI COMMVNIS, *contra tyrannum.*

Ὡς ἐκήκασι νόμοι καὶ δικασήρια παρ' ἡμῖν πολιτεία, νόμοις ὑπεχέτω τὸν κόλασιν, ὁ μηκέτ' εἶναι σοὶ νόμους ποιῶν. εἰ μὲν γὰρ ἔμελλε τῷ παρὸν δίκην ἀφυγὼν, δημοτικώτερος ἔζεσθαι, τυχὸν

QVi leges abolet atque efficit ne sint; prout leges iubent & judicia apud nos exercentur, legibus pœnas luat. Etenim si declinatis judicij hujus laqueis popularior futurus esset, for-

τυχὸν αὖ τις αὐτὸν ἀφῆκε τῆς δίκης. ἐπειδὴ δὲ τὸ παρὸν ἐκφυγὼν, βιαιότερος ἔσται, πῦ δίκαιον τυραννίδος ἀρχὴν τῷ παρόντι καταψῆφον συγχώρειν; οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὅσοι τὸ δικάζειν εἰλήχασιν, ἐδέησέ τι βλάβους ἐκ τῶν κεκινδυνευμένων ἀφέσεως κέκτηνται· τυραννίδος δὲ ἄφεσις οὐκ οὖν δικάζουσιν ἐποίησε τὴν βλάβην. ἐδέησε γὰρ τὸ δικάζειν εἰς καλὰ λιμπάνειν τυραννικῆς κρατήσαντι. Δοκεῖτε δέ μοι μᾶλλον περὶ τῶν παρόντων βουλεύσεσθαι ἀκριβέστερον, εἰ τὰς τῶν προγόνων λογίζεσθε γνώμας· ὥσπερ ἡμῖν καλῶς πέφυκεν οἱ πρόγονοι πολιτείαν ὅρον δυναστείας

taſſe eum quiſpiam iudicio liberaret. Nunc autem cùm ſi ſemel hoc iudicium effugerit audacior futurus videatur, quid minus æquum, quã, vt naſcentem hac foueamus venia tyrannidem? Ac cæteri quidem qui iudicia ſortiti ſunt, noxiis pœna liberatis, nihil accepere incommodi; tyrannidis autem impunitas ipſis damnum illatura eſt judicibus: ſiquidem tyranno rerum potito, de medio tollitur iurisdictio. Mihi autem, Iudices, futurum videtur, vt de hujus. de quo nunc agimus, inſtituto cogitetis diligentius, ſi de maiorum veſtrorum vobiſcum ipſi reputetis conſilio. Qui vt maximo nos beneficio afficerent, talem nobis quæ ab omni do-

ἀπηλ-

ἀπηλλαγμένω. καὶ μάλα δικαίως· ἐπειδὴ γὰρ ἄλλοτε ἄλλαι τοῖς ἀνθρώποις τύχαι παρεμπίπτουσι, καὶ μεταπιοῦσι τὰς τῶν ἀνθρώπων γνώμας, ἐπανορθούμενοι τὸ τῆς τύχης ἀνώμαλον τῇ τῶν νόμων ἰσότητι, νόμους ἐξεῦρον, μίαν πᾶσιν ἐξ αὐτῶν ἐργαζόμενοι γνώμην· καὶ τοῦτο ταῖς πόλεσι γίνεται νόμος, ἐπανόρθωμα κακῶν, ὧν αἱ τύχαι ποιοῦσιν. Ὧν ὅτῳ οὐδὲν ἐνθυμουμένῳ, βεβούλευταί τι βούλευμα κάκιστον, τὴν τῆς πολιτείας μεταθεῖναι δεσμόν. καὶ τοιαῦτα πρὸς ἑαυτὸν διελέγετο· τί ταῦτα θεοί; ὥσθ' τὰς πολλὰς ὀφρῦς, ἴσον καθάπαξ τοῖς ἄλλοις ἔχων ἀνεξο-

mination esset vacua excogitarunt Rempublicam. Nec iniuria. Etenim cùm incertis fortunę casibus, & quidem alijs atque alijs, diversis temporibus obnoxij sint homines, ijque instituta mutent hominum, operam dederunt, vt quod minus æquale in fortuna esset, legum æqualitate emendarent. quibus quasi vnam omnibus sententiam efficerent atque institutum. Nihil enim aliud est lex in civitatibus, quàm malorum, quę fortuna adfert, emendatio. Quæ iste pensi minimè habens, deterrimum peruertendi juris publicij inijt consilium. Qui sic ipse secum loqui solet. Quid hæc sibi, Dij immortales, volunt? vtne ego, qui jam eminere supra cæteros consueui, æquali cum cæte-

μαι; καὶ μάτην ἐῶ τὴν τύχην φιλοτιμεῖσθαι τὸν πλοῦτον, εἰ ταὐτὰ τοῖς πολλοῖς ὑποπτήσομαι, καὶ σωιόντες κρινῶ τοὺς πένητας, καὶ τὸ δοκοῦν τοῖς πολλοῖς νόμον ποιήσειν ἐμοί. ἵνα δ' ἔστιν τούτων ἀπαλλαγή; καταλήψομαι τὸν ἀκρόπολιν, καὶ σὺν κάκιστα ἀπολεμένους ἐκποδὼν καταστήσομαι νόμους· καὶ ἔτω νόμον ἔσομαι τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οἱ πλείους ἐμοί. ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν διεξήρχετο, οὐκ ἄπρακτος τὸ πέρας. θεῶν γὰρ διεκώλυσεν εὔνοια. μὴ δὴν δι' ὧν χάριν τοῖς θεοῖς ἐποφείλομεν, ταῦτα τυραννὶ ἀφαιρώμεθα τήμερον. ἄφνω ὁ φονεὺς, ἀλλ' ὁ τύραννος μᾶλλον

ris lege, vitam exigam? Frustra ergo opes nobis contulit fortuna, si quidem eodē loco cum vulgo sum futurus: & si in conuentibus judicandi potestas sit penes pauperes, mihi autem quod videtur illis lex sit. Quæ igitur horum finis & liberatio incommodorum? Arcem occupabo, pessimeque pessimas tollam ipse leges. Ea lege, vt lex ipse sim vulgo, non vulgus nobis. Hæc ille quanquam nondum perfeciſſet, secum ipse exigebat. Nam quo minus perficeret, Deorum obstitit benevolentia. Idne igitur quod Dijs immortalibus debemus, istum hodie seruabit? Ac grauis quidem res, atque atrox, homicida, multò tamen magis tyrannus. Alter enim ejus tantum,

καθι-

καθίστατ. ὁ μὲν γὰρ ἑνὸς ἕνα τοῦ βίου κόπτεται μιαιφονεῖ· ὁ δὲ ὅλας μεταβάλλει τὰς τῆς πόλεως τύχας. ὅσῳ τοίνυν τὸ λυπεῖν ἐν βραχεῖ καὶ πάντας μιαίφονειν ὑπαρχὶ καταδεέστερον, τοσούτῳ ἀνδροφόνου τύραννος φαυλότερον. Ἔπειτα τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις, κἂν τὰ δεινότατα πράξωσι, τὴν γνώμην γοῦν ἐξελέσθαι τῆς πράξεως μόνος ὁ τύραννος οὐκ ἔχει τὴν τόλμαν ἀκίνδυνον. εἰ μὲν γὰρ ἄκων ἐπεχείρησε τῷ τυραννεῖν, τυχὸν ἄν τις αὐτὸν ἀφῆκε τῆς γνώμης. ἐπεὶ δὲ βεβουλευμένος ἔδρασε, πῶς δίκαιον ὑπεξελθεῖν τὸν πρὸ τοῦ ἐργωντῇ γνώμῃ ἡμίμορον;

qui in manus ejus incidit, cædem patrat: ille autem vniuersas Reipublicæ fortunas conuellit. Quantò igitur modicè offendere, quã vniversos trucidare cives, levius, tantò me hercule tyrannus homicida est deterior. Sed & cæteros omnes reos, tametsi gravissima admiserint, animi tamen à delicto abhorrentis comitatur defensio. solus tyrannus inuitum se huc audaciæ prolapsum dicere non potest. Quippe si inuitum tyrannidem molitum constaret, forte institutum ejus excusari ac voluntas posset. Nunc cũ consultò id fecerit, nonne iniquum, iudicium vt elabatur, cujus institutum ac voluntas, factum antecessit? Et in omnibus quidem alijs, οἱ μὲν σὺν ἄλλοι πάντες ἀνθρωποι

ἄνθρωποι παρ' ἡμῖν οἱ κρινόμενοι τὸ παρὸν μόνον ἐπαίτιον ἔχουσι. Διὰ γὴ τὸ φθάσαν, πολλάκις ἀφίενται. μόνῳ γὴ ὁ παρὼν ἐπ' ἀμφοτέρῳ κρίνεται βίῳ. τό, τι γὰρ φθάσαν ἐπὶ μετρίοις οὐκ ἤγαγε· καὶ τὸ παρὸν τῶν γεγενημένων ἐστὶ χαλεπώτερον. ὥστε ἀμφοτέρων ἐπέχεται τῷ δίκῃ, ὧν τε πρόσθεν, καὶ ὧν μετ' ἐκεῖνα ἐλυπήκει. Τίνες οὖν αὐτὸν ἐξαιτούμενοι λύσουσιν; νὴ Δία παῖδες· ἀλλ' ὁπότ' ἂν ὀδύρωνται, τότε παρεῖναι δοῦ νόμῳ νομίσαι· οἷς πολλῷ δήπου δικαιότερον ἢ τοῖς τούτου παισὶ τῷ ψεύδους ἐπενεγκεῖν. Διὰ μὲν γὰρ τοὺς τούτου παῖδας ὁ τυραννὶς βεβαιωθήσεται· Διὰ δὲ τοὺς νόμους, τὸ δικάζειν

qui apud nos postulantur, nihil præter præsens accusatur facinus. Ideoque & ob præterita non raro absoluuntur. Solus iste anteactæ simul ac præsentis vitæ causa, judicium subire cogitur. Nam & olim modica excessit: & quod nunc accusatur, minus tolerandum ijs quæ commisit prius. Quare simul & eorum quæ prius & quæ posterius admisit, subeat iudicium. Quorum autem deprecatione ac lacrymis huic ignoscetur? Liberorum, si Dijs placet. Qui cum lamentantur, adstare vobis leges putate. Pro quibus æquius, quam pro huius liberis, sententiam ferre. Ab istius enim liberis tyrannis confirmabitur, à legibus vero iudicandi potestatem

ἡμᾶς

ἡμεῖς παρελήφατε. ὥστε δι' ὃς ὑμεῖς δικαστὰς καθεστήκατε, τούτοις ἐστὶ δικαιότεροι τὴν ψῆφον ἐπενεγκεῖν. Καί ἐι τοιοῦτόν ὁ νόμος τοὺς ἐλευθερώσαντας τὴν πατρίδα ἡμῶν, τοὺς καταδουλωμένους κολάζεσθαι λέγει. Δίκαιον δὲ τοσούτῳ ἐν ἡμῖν ὑπομεῖναι τὴν δίκην, ὁπόσην αὐτὸς κατεργάσατο. Λυσιτελήσει δὲ πολλῶν τύραννον. ἐστάναι γὰρ διδασκάλους νόμους. Ῥᾴδιον γὰρ τὴν ἐκ παρόντος ἐργάσεσθαι κόλασιν. ὁ γὰρ ὥσπερ αὐτῷ δορυφόρων ἐδόθησαν εἰς τὴν τοῦ τυράννου ἐπίθεσιν, οὕτω καὶ ἡμῖν δεήσει συμμάχων εἰς τὸν τύραννον καταλυσιν. ἀλλὰ δικαστῶν ἀρκέσει ψῆφος,

accepistis. Quare pro legibus, per quas iudices estis, potius quam pro illis sententiam vos ferre æquum est. Iam verò, si honores his haberi lex iubet, qui patriam in libertatem vindicarunt, id relinquitur profecto, vt qui seruitute opprimunt, pœnis afficiantur. Æquum etiam, vt tam graue apud nos subeat iudicium, quàm ipse illud tanto scelere concepto effecit. Neque parum nobis proderit, si cadat tyrannus. nam hoc ipso efficiet, vt stent leges. Sed neque pœnam de hoc sumere difficile. Non enim sicut ei ad tyrannidem inuadendã opus erat satellitio: ita nobis ad tyrãnum opprimendũ auxilio erit opus; cum solo iudicum calculo vis om-

ὅλως αἰρεῖν τυραννίδ' καὶ τὴν δύναμιν. | nis tyrannidis extinguì abolerique possit.

ὍΡΟΣ ΕΓΚΩΜΙΟΥ.

De Encomio.

Id est, Laudatione.

Ἐγκώμιόν ἐστι λόγος ἐκθετικὸς τῶν προσόντων τινὶ καλῶν. εἴρηται δ' ὅτως ἐκ τοῦ ἐν κώμαις ἄδεσθαι τὸ παλαιόν. κώμας δ' ἐκάλουν τὰς συνοικίας. διαφέρει δὲ ὕμνου καὶ ἐπαίνου, τῷ τὸ μὲν ὕμνον εἶναι θεῶν, τὸ δὲ ἐγκώμιον θνητῶν· καὶ τῷ τὸν μὲν ἔπαινον ἐν βραχεῖ γίνεσθαι, τὸ δὲ ἐγκώμιον κατὰ τέχνην ἐκφέρεσθαι. Ἐγκωμιαστέον δὲ προσώπατε καὶ πράγματα, καιρούς τε, καὶ τόπους, ἄλλοις

Encomion, Id est, Laudatio, oratio est explicatrix eorum quæ in quopiam insunt bonorum. Sic autem nuncupatur, quòd antiquitus in vicis eã passim canerent. Comas autẽ, compita aut triuia appellabant. Differt autem ab Hymno & Elogio, quòd Hymnus sit Deorum, Encomion hominum: ab Elogio autem, quòd hoc breuiter instituatur: Encomion autem multo artificio explicetur. Hoc autem exornationis genere laudari debent Personæ, Res, Tempora, Loca, ratione

ζωα,

ζῶα, καὶ φυτὰ τόποις φυτά. προσωπα μὲν, ὡς Θουκυδίδου, ἢ Δημοσθένους πράγματα δὲ, ὡς δικαιοσύνην, ἢ σωφροσύνην· καιρὸς δὲ, ὡς ἔαρ, ἢ θέρος· τόπους δὲ, ὡς λιμένας καὶ κήπους· ἄλογα ζῶα, ὡς ἵππον, ἢ βοῦν· φυτὰ δὲ, ὡς ἐλαίαν, ἢ ἄμπελον. ἐγκωμιαστέον δὲ, ἢ κοινῇ, καὶ καθ' ἕκαστον· κοινῇ μὲν, ὡς ἅπαντας Ἀθηναίους· ἰδίᾳ δὲ, ὡς Ἀθηναῖον ἕνα. ἡ μὲν οὖν διαίρεσις αὕτη τοῦ ἐγκωμίου· ἐργάσιμα δ' αὐτοῦ τοῖσδε τοῖς κεφαλαίοις. προοιμιάσῃ μὲν πρὸς τὴν ὑπαρχοῦσαν ὑπόθεσιν. εἶτα γένους τὸ γένος, ὃ διαιρήσῃς, εἰς ἔθνος, πατρίδα, προγόνους, καὶ πατέρας· εἶτα

carentia Animalia, et iam Plantę. Personę quidem, vt Thucydides, vt Demosthenes. Res, vt iustitia, ut temperantia: Tempora, vt ver, vt æstas. Loca, vt portus, vt horti. ratione carentia Animalia, vt equus, vt bos. Plantæ, vt olea, vt vitis. Sed laudantur, aut communiter, aut sigillatim. Communiter quidem, vt vniuersi Athenienses: sigillatim autem, vt aliquis Atheniensis. Atque hoc quidem modo Laudatio diuiditur. Eam autem his capitibus conficies. Primùm exordiere, pro eo ac materia subiecta feret: deinde afferes genus, quod in gentem, patriam, maiores, ac parentes distribues. Post hęc educationem, quam in vitę institutа, artes, ac leges diduces. Deinde

αὐτὰς δὲ φὴν, ἢν διαιρήσῃς εἰς ἐπιτηδεύματα, καὶ τέχνην, καὶ νόμους· εἶτα τὸ μέγιστον τοῦ ἐγκωμίου κεφάλαιον, ἐπίσης τὰς πράξεις· ἃς διαιρήσῃς, εἰς ψυχὴν, καὶ σῶμα, καὶ τύχην· ψυχὴν μὲν, ὡς ἀνδρείαν, ἢ φρόνησιν· σῶμα δὲ, ὡς κάλλος, ἢ τάχος, ἢ ῥώμην· τύχην δὲ, ὡς δυναστείαν καὶ πλοῦτον, καὶ φίλους. ἐπὶ τέλει, τὴν σύγκρισιν· ἐκ τοῦ ἀθέσεως σωάγων τῷ ἐγκωμιαζομένῳ τὸ μεῖζον. εἶτα ἐπίλογον ἔχῃ μάλλον πιθανήν.

potissimum Laudationum caput, res gestas, adduces: quas in animi bona, fortunæ, & corporis distribues. Bona quidem animi, vt fortitudinem, vt prudentiam: corporis, vt formam, vt celeritatem, vt vires: fortunæ, vt opes, diuitias, clientelas. Quibus comparationem addes: qua per contentionem, ei quod laudabis, maius ac præstantius attribues. Postremò, epilogo precationi persimili, concludes.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ Θυκυδίδε.

EXEMPLUM LAVDATIONIS.

Laudatur Thucydides.

Τιμᾶν ἄξιον τὰς εὑρόντας τὰ χρήσιμα, οἷς ἐπορίσαντο κάλλιστα· ἓν τῶν παρ' ἐκείνων φανὲν, ἐπαναπίθεσθαι δικαίως τοῖς δείξασιν. ἀκῶν Θουκυδίδην ἐπαινέσω τοῖς λόγοις, αὐτὸν τοῖς αὐτῶ τιμᾶν προελόμενος. ἅπαντας μὲν ἴσον εὐεργέτας τιμᾶσθαι καλόν· τοσούτῳ δὲ μᾶλλον τὸν Θουκυδίδην τῶν ἄλλων, ὅσῳ τῶν ἁπάντων εὗρε τὸ κάλλιστον. οὔτε γὰρ λόγων ἐν τοῖς ἔξω χρεῖττον ὑπάρχειν λαβεῖν, ἔτε Θουκυδίδε περὶ τοὺς λόγους σοφώ-

RErum vtiliũ inuentores, iis rebus, quas ipsi pulcherrimè hominum generi peperérunt, decorari æquissimum est. quodque ab iis prodijt, conferri in eos ipsos, qui id exhibuerunt nobis. Itaque cùm Thucydidem suis ipsius studeam ornare bonis, oratione in eius vtar commendatione. Et quidem omnes, qui bene meriti, honore prosequi æquum: tanto autem Thucydidẽ magis, quanto est præstantiùs quod ipse inuenit. Nam nec in rebus mortalium oratione quicquam præstantius: neque Thucydide in dicendo quis-

σοφώ-

σοφώτερόν ἐστιν εὑρεῖν. Προῆλθε τοίνυν Θουκυδίδης ἐκ γῆς, ἣ καὶ βίον αὐτῷ παρέσχε καὶ τέχνην. ἐκ γὰρ ἐπίρρωθεν γέγονεν, ἀλλ' ὅθεν οἱ λόγοι. καὶ μητέρα βίου τὰς Ἀθήνας εἶχεν, προγόνοις μὲν βασιλεῦσιν ἐχρήσατο, ἐκ τοῦ δ' τύχης αὐτῷ διωατώτερον ἐκτοῦ προτέρου προσελήλυθεν γένους. καὶ προσλαβὼν ἄμφω, γένους ἰσχὺν, καὶ πολιτείαν δημοκρατικὴν, εἰς ἐπανόρθωσιν ἑκατέρου τὸ παρ' ἑκατέρου φέρουσ' κέρδος. τὰ μὲν πλουτεῖν ἀδίκως, ἀφεῖς δ' ἰσηγορίας ἐπανορθούμενος, καὶ πολιτικὴν εὐδαιμονίαν τῇ παρὰ τοῦ γένους εὐδαιμονίᾳ συγκρούσας. Καὶ τοιούτων φασὶς, τρέφει μὲν

quam reperirur prudentior. Ortus igitur ex eo solo Thucydides, quod & victum ei præbuit, & optimis perfecit artibus. Nec enim aliunde ortus quam vnde natæ ac profectæ optimarum artium sunt disciplinæ. Matrem ergo vitæ Athenis nactus, atauis regibus editus est, opesque, quibus cæteris plus potuit, ad eũ à majoribus fluxere. Atque cum hæc ambo, & generis potentiam & popularem accepisset statum, quod in vtroque erat commodi, ad vtriusque vitia emendanda consecutus est. Nam vt iniustis abstineret opibus, iuris fecit æquabilitas: & quod ad splendorem popularis deerat Reip. generis felicitate suppleuit. Hac stirpe ortus, institutis Reipubl. ac

πολιτεία καὶ νόμοις, ἃ τ' ἄλλων ἀμείνω πφύκασι. Καὶ πῶς ὅπλα καὶ νόμους ἅμα ζῆν ἐγνωκὼς, Φιλοσοφεῖν ὁ αὐτὸς καὶ στρατηγεῖν ἐβουλεύσατο, οὔτε τοὺς λόγους ὅπλων ὑστέρων, οὔτε τὰς μάχας ἐν μέρει πιθεὶς τ' Φρονήσεως. ἢ μίαν πᾶσιν μελέτην, ὧν μίαν οὐκ εἶχε τὴν τέχνην, εἰς ἓν συνάγων ἃ τῇ φύσει διέσπκεν. ὡς ὃ εἰς ἄνδρας ἀφίκετο, ἐζήτει καιρὸν εἰς ἐπίδειξιν, ὧν καλῶς προησκήσατο. Καὶ τάχ' παρέσχεν ἡ τύχη τ' πόλεμον· ἐφ' ἃ πεπαγμένα πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν οἰκείαν αὐτὸς ἐποιήσατο τέχνην· καὶ φυλακὴ γέγονεν ὧν ὁ πόλεμος ἤγαγε.

legibus, quibus natura nihil dedit melius, eruditur. Cumque vitæ studia ad leges pariter, & militaré cõferre laudem decreuisset, idem & philosophari & præesse exercitui statuit. vt nec bellicis ornamentis eruditionem priuaret, nec bellicas artes à prudentia semoueret. Ita quæ non sunt eiusdem artis, eadem cura complexus est: & quæ natura erant disiuncta, in vnum quasi studium coegit. Ad virilem autem cum peruenisset ætatem, ea vt publicè repræsentaret, in quibus se à prima exercuerat, occasionem quæsiuit. Nec diutiùs ei bellũ deesse voluit fortuna. Quidquid igitur à tota gestum Græcia, artem fecit suam: eaque custodiuit literis, quæcunque bellum obtulit.

ἃ γὰ

ἃ γὰρ ἐποίουν οἱ ἕκαστοι, ταῦτα συγκρύπτειν οὐκ ἀφῆκε τὸ χρόνος. ἐξ ὧν ἁλισκομένη μὲν ἔγνωσται Πλάταια, δῃούμενα δὲ τὰ τῆς Ἀττικῆς ἐγνωρίζετο· καὶ προσπλεομένη πρὸς τῶν Ἀθηναίων ἐδηλώθη τοῖς Πελοποννησίοις· ναυμαχίας εἶδεν ἡ Ναύπακτος. λαθεῖν οὐκ ἀφῆκε ταῦτα Θουκυδίδης συγγράφων. Λέσβος ἑάλω, καὶ μέχρι τῦδε κηρύττεται. πρὸς τὰς Ἀμβρακιώτιδας καθίσταται μάχη, καὶ τὸ γεγονὸς οὐκ ἀφεῖλεν ὁ χρόνος. δίκη Λακεδαιμονίων οὐκ ἀγνοεῖται πρόδηλος. Σφακτηρία, καὶ Πύλος, τὸ μέγα τῶν Ἀθηναίων οὐκ ἔλαθεν ἔργον. ὅθεν Κορκυραῖοι μὲν πρὸς τὰς Ἀθήνας ἐκκλησιάζουσιν

Quæ enim singuli fecissent, ea ne obliteraret tempus operam dedit, nec deteri passus est. Ex quibus Plateã captam, vastatam Atticam, Peloponnesi ab Athenienſibus nauigatam esse oram, nemo nunc nescit. Nauales pugnas vidit Naupactus. eas Thucydides memoriæ prodidit, neque hominũ effugere cõscientiam passus est. Lesbus capta est, id quoque etiam nunc prædicatur. Cum Ambraciotis pugna commissa est. eius quoque nulla memoriam deleuit dies.

Sed nec iniquum Lacedæmoniorũ ignoratur iudicium. nec Sphacteria & Pylus ingens Athenienſium dissimulatur opus. Vnde Corcyræi Athenis concionem

ζουσιν· Κορίνθιοι δὲ πρὸς αὐτὰς ἀντιφθέγγονται. Αἴγινῆται δὲ καταγορεύοντες εἰς Λακεδαίμονα ἔρχονται. ὁ σωφρονῶν μὲν ἐπ' ἐκκλησίας Ἀρχίδαμος· Σθενελαΐδας δὲ ὀπὶ μάχην κινῶν. καὶ πρὸς τούτοις ὁ Περικλῆς πρεσβείαν ἀπομάζων Λακωνικὴν, καὶ καλεπαίνειν οὐ συγχωρῶν Ἀθηναίοις νοσοῦσιν· πῶς καθάπαξ ἂν δὲ τῆς Θουκυδίδου συγγραφῆς πρὸς ἅπαντα τηρεῖται τὸν βίον. Εἰ τά τις αὖ πρὸς ἅπαντα βάλλοι τὸν Ἡρόδοτον; ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν διηγεῖται πρὸς ἡδονήν· ὁ δὲ πρὸς ἀλήθειαν ἅπαντα φθέγγεται. ὅσον δὴ τὸ πρὸς χάριν τοῦ πρὸς ἀλήθειαν ἔλαττον, τοσοῦτον Ἡρόδοτος Θουκυδίδου καλῶν ἀπολείπεται. Πολλὰ

habent: quibus Corinthii respondent: cum accusatione denique Lacedæmona Æginenses proficiscuntur. Jam quòd Archidamus modestè in concione deliberat, contraque Sthenelaidas ad bellum inflammat, quòd Pericles Laconicã legationẽ despicit, ægrosque afflictare se Athenienses non sinit, cuncta hæc illo Thucydidis monumẽto in omnem conseruantur vitam. Et erit qui Herodotum cum hoc conferre audeat? cùm ille in dicendo voluptatem sectatus sit aurium, hic ad veritatem loquutus? Quanto igitur minoris, quod gratiæ, quàm quod veritati tribuitur, tanto me hercule interuallo à Thucydide Herodotus relinquitur. Erant plera-

λῶ ἔπεμψε δὲ καὶ θουκυδίδης διεξελθεῖν, εἰ μὴ τὸ πάντα εἰρῆν, τὸ τῶν ἐπαίνων πλεῖστον ἀφεῖλετο πλῆθος.

que alia, quæ de Thucydide poterant afferri, nisi quo minus omnia dici possent, copiosa laudum eius effeciſſet materies.

ΣΟΦΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

Aliud LAVDATIONIS Exemplum.

Sapientia laudatur.

Σοφίαν εὐτυχὲς μὲν λαβεῖν. ἐπαινέσαι δὲ πρὸς ἀξίαν ἀδύνατον, ἢ τοσοῦτον εὐδαιμονίας ἔστιν, ὡς κοινὸν κτῆμα καλασῆναι θεῶν. ἄλλον μὲν γὰρ ἄλλο τι τῶν θεῶν ἐπιτηδεύειν· Ἥρα τὸν γάμων ἐπιστατεῖ· πολέμων Ἄρης μὲν καὶ Ἀθηνᾶ· περὶ πυρὶ χαλκεύειν Ἥφαιστος· Ποσειδῶν ἡγεῖται τοῖς πλέουσιν· ἄλλος ἄλλο πε

SApientiã adipiſci ſingularis eſt felicitatis. Vt verò pro dignitate laudetur, fieri omnino non poteſt. Cui tantum eſt ac ſupereſt beatitudinis, vt Deorum communis ſtatuatur poſſeſſio. Deorum namque alius aliud ſtudium ſectatus eſt: Nuptiis præeſt Iuno: bellis Mars ac Minerua: fabrilẽ artẽ exercet Vulcanus: dux eſt nauigantibus Neptunus: ſeſeque ad aliud ſtudiũ alius applicuit Deorum: omnes

λό τε

λόλι τ θεῶν ἐπησκήσατο. σοφίας ἢ ἅπαντες μετέχουσιν. ἰδίως δὲ πάντας ὁ Ζεὺς ὅσῳ γὰρ τ θεῶν ἐστι δυνατώτερος, τοσούτῳ πάντων κατέχει σοφώτερος. ἡ σοφία Διὶ τιμὴ δυνασείαν τε σύμφυτον· τὸ ἢ κλῆμα προῆλθεν εἰς γῆν, ἡ θεῶν παῖδες εἰς τ βίον ἠνέγκαντο. διὸ ἡ θαυμάσαι τὰς παλαιὰς μοι μᾶλλον ἐστιν, οἳς Παλαμήδην, ἡ Νέστορα, ἡ εἴ τις ἄλλος ἐν τοῖς πρώτοις σοφώτατος ἄδεται, θεῶν παῖδας ἐποίησαν· ἀ κατασκέψας τὴν φύσιν θεῶν. ἦ γὰρ ἂν ἡ αὐτοὶ θεοὶ καθήκεσαν, ἡ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ γένους, τὸ κοινὸν ἐθήλυν τῆς ἀρετῆς. ἀλλ' οἷς τὴν

tamen Sapientiæ sunt participes: præcipue autem Iuppiter, qui tanto cœlestes omnes anteit sapientia, quanto iis omnibus potestate præcellit.

Enimuero principatum Ioui firmat sapientia: eamque naturæ suæ coniunctam Dij habent, Quin & simul ac possessio hæc in terram venit, filii Deorum in vitam inducti. Quo lubentius Poetas admiror, quod Palamedem & Nestora, & siquis alius priscis temporibus sapientissimus ab iis celebratur, diis genitos fecere: non quod eadē, qua Dii, natura arbitrarentur, (ita enim ipsi quoque Dij essent, ac ipso generis communione, comunionem etiam virtutis testarentur) verum quod

θεῶν ἀρετῶν ἐφεστῶσ᾽ ἐκτήσαντο, θεῶν ἐνομίζοντο παῖδες. καὶ δοκοῦσι θεῶν, ὧν σοφία κῆπος ἔφυ καὶ γλῶς ἐφῆλθεν ἀπόμνημα. σοφία πάντων ἐφ᾽ ἑκάτερα κρατεῖ τῶν καιρῶν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πάντα τὴν εἰρήνην μόνην εὐδοκιμεῖ· τὰ δὲ πάντα τὸν πόλεμον μόνον θαυμάζεται. μόνη δὲ σοφία τῶν ὄντων ἑκατέρων κρατεῖν, ὡς ἑνὸς ἐπίσταται. πολιτεύεται μὲν γὰρ καθὰ πόλεμον, ὡς εἰρήνην παντελῶς ἀγνοήσασα· τῆς δὲ εἰρήνης ἔτι μετέχει, ὡς ἀγνοοῦσα καθάπαξ τὰς μάχας. καὶ παρ᾽ ἣν ἂν κρατῇ, μόνης εἶναι νομίζεται. νομοθετεῖ μὲν γὰρ ἐν εἰρήνης καιρῷ, καὶ παντοδαπῆς ἡσυχίας ἔδεσι κέχρηται· τοῖς δὲ πολέμοις

Deorum virtutē consecuti essent, eorum habebantur filij. Et Deorum quidē videntur, à quibus tanquam certissimum monumentum, communis hujus generis possessio, orta est Sapientia. Iam verò vtrisque temporibus locum habet regnumque obtinet Sapientia. Cum enim cæterarum rerum aliæ in otio tantum eluceant, aliæ in bello modo laudentur, sola vtriusque tēporis perinde est moderatrix atque vnius, Sapientia. In bello enim tāquam pacis ignara se gerit: pacis ita comes otijq; socia, vt nescire bella omnino videatur: eiusque solius cui præsit censeatur propria. Pacis enim tempore fert leges, omnemq; ocij speciē induit ac habitum. In bello au-

πολέμοις ἡγεῖται τῆς νίκης. ἡ σοφία κρατεῖν ἐν τοῖς ὅπλοις παρέχουσα, οὐδὲ τῆς ἐκκλησίας ἄλλον οὐκ ἐᾷ καλοῦθεν· ἀλλ' ἐπ' ἀμφότερα κρατεῖν οἶδεν ἄλλους, πολεμοῦντας, ἢ μένοντας. μόνη σοφία τὰ θεῶν ἐπίσταται· μόνη γὰρ ὡς θεὸς τὸ μέλλον ἐπίσταται· αὕτη γεωργοῖς αὐῆκε τὴν γῆν, ἢ τοῖς πλέουσι νέμει τὴν θάλασσαν. οὔπω καρπὸς ἐπῆρχε λαβεῖν σοφίας χωρὶς, ἔτ' αὖ πάλιν ἐπιβαίνειν νεὼς χωρὶς ἢ σοφῶς κυβερνήσαι. ὥστε πᾶν, εἴ τι θάλαττα φιλοτιμεῖται, καὶ ὅσα γῆ τοῖς ἀνθρώποις παρέχει, τοῦτο σοφίας καθηγήσατο εὕρεσις. αὕτη λαθεῖν οὐκ ἐᾷ τῶν ἀποῤῥήτων

tem causa est victoriæ. & quemadmodũ eam præbet inter arma, sic in concionibus, alium feliciter rem gerere non sinit. Ex æquo enim vtrobique Sapientia dominatur: siue foris bellum administres, siue domi Rempubl. geras. Iam Sapientia vim diuinam sola imitatur. quippe quæ veluti Deus futura prospiciat. Hæc agricolis terram assignauit: pontum dedit nauigantibus: cum neque sine ea terræ fructus percipi, neque sine gubernatoris Sapientia conscendi naues potuerint. Vt & quæcunque maris profert benignitas, & quæcunq; hominum generi suppeditat terra, Sapientiæ inuenta sint. Quæ ne ea quidẽ quę ab oculis remota cœli conti-

ἀρχνὸς ἔχῃ παρ' ἑαυτῷ· καὶ γὰρ ὅσον ἥλιος περέρχεται κύκλον, καὶ ἃ τῶν ἀστέρων περιέδραμε ἕκαστος, μόνη σοφία τοῖς ἀνθρώποις ἐξεύρεν. ἤδη καὶ τὰ τῆς γῆς ὁ σοφὸς οἶδε, καὶ ὡς τελευτῶντες ἐσόμεθα, μόνη σοφία παρέχει. Τροίαν εἷλεν· ἣν ἑλεῖν ὁ πολὺς ὁ δεδιώκηται χρόνος· σοφὸν παρεσήσατο βούλευμα. καὶ Περσῶν ὅλον διέλυσεν δύναμιν, δι' ἑνὸς κυρῆσαι βουλεύματος. ὁ Κύκλωψ ὀφθαλμὸς διεφθάρη, βεβουλωμένος· ὀξυωπέστερον. ὥστε πᾶν ὅ, τι κρατεῖ, σοφίας περῆλθεν. εἰπέ τις αὐτῇ τὴν ἀνδρείαν προβαλεῖ; ἀλλ' ὁ ποιεῖν πίφυκε δύναμις, οὐ σοφίας

nentur complexu nesciri passa est. Quippe cum & quanto Sol spatio orbem conficeret ac peragraret, quæque cætera circuirent astra, sola hominum generi inuenerit Sapientia. Quemadmodum nec terræ recondita, nec quales post obitum futuri simus, Sapientia ignorat. Troiam quæ tanto capi tempore non potuit, prudenti consilio hæc sola expugnauit: vnoque suffragio, totam Persarum euertit potentiam. Denique hac duce, sapienti Vlyssis consilio, Cyclopi oculus effossus. Adeo quod quisque potest polletque, id omne à Sapientia emanauit. Et quisquam fortitudinem cum ea comparare audeat? cum ea quæ vis potest efficere, ex Sapientia

κομίζειν. καὶν τῆς ἀνδρείας ἀνέλῃς τὴν φρόνησιν, κατηγορέμενον ἔμφυε. πολλὰ ἰῶ ἄλλα περὶ τ σοφίας διεξελθεῖν. ἀλλ' εἰς ἅπαν ἐρᾶν τοῖς διεξιοῦσιν ἀμήχανον.

mutuetur: vt si fortitudinem à prudentia abiunxeris, reprehensione caritura minime videatur. Habebam alia præterea, quæ de Sapientia dicerem, nisi essent eiusmodi, vt oratione omnia explicari nullo modo possent.

ΟΡΟΣ ΨΟΓΟΥ.

De Vitvperatione.

ψόγος ἐστὶ λόγος ἐκθετικὸς τ πεπόντων τινὶ κακῶν. τόπος δὲ κοινὸς διενήνοχε, τῷ τὸν μὲν τ ἐπαίνου κόλασιν, τὸν δὲ ψόγον μόνων ἔχειν διαβολήν. διαιρεῖται δὲ τοῖς αὐτοῖς κεφαλαίοις οἷσπερ καὶ τὸ ἐγκώμιον, καὶ τοσαῦτα δεῖ ψέγειν, ὅσα καὶ ἐγκωμιάζειν· πρόσωπά τε, καὶ πρά-

Vituperatio, oratio est, malorum, quæ cuipiam insunt, explicatrix, Differt autem à Loco communi, quod hic animaduersionem inducat, vituperatio solam habeat calumniam. In eadem autem quæ Laudatio capita distribuitur. tam multa enim vituperari, quàm laudari solent. Personæ nimirum, Res, Tempora, ac Loca, ratione

γμαζα, καιρὸς πε, καὶ τόπος, ἄλογα ζῶα, καὶ πρὸς τύτοις φυτά. ψεκτέον δὲ καὶ χθιν῀, καὶ καθ' ἕκασον. καὶ παροιμιαζόμενος, ἐποίησε τὸ γύθ, ὁ διαιρήσεις ὁμοίως τῷ ἐγκωμίῳ· καὶ τὴν αὐατροφὴν, καὶ τὰς πράξεις. καὶ τὴν σύγκρισιν, καὶ τὸ ἐπίλογον ὅταν θῇς ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις.

carentia Animalia, & Plantæ. Vituperare autem aut in genere aut ſigillatim ſolemus. Primumque exordiri, deinde genus ſubjicere, idque vt in Laudatione, ita hic quoque partiri debes. Sed & educationem, ac res geſtas, comparationem item atque epilogum, non ſecus atque in laudatione collocabis.

ΨΟΓΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

EXEMPLVM VITVPERATIONIS.

Οὔτε τὴν ἀρετὴν ἐπαίνων χωρὶς ἔστιν καλῶν ἔξω ψόγου προσήκει καταλιπεῖν· ὅθεν καὶ δι' ἀμφοτέρων ἐγκαταλείπεται κέρδος, ἐπαινουμένων μὲν ἀγαθῶν, κακιζομένων δὲ πονηρῶν.

NEc virtutem ſine laude, nec improbitatem ſine vituperatione præterire oportet: cum ex utroque, tam ex bonorum laude, quam ex malorum vituperio, aliquod quaſi lucrum in lectorum relinquatur animis.

ἄπαν-

ἅπαντας μὲν οὖν ἀκοῦσαι κακῶς δίκαιον τοὺς Φιλιππικοὺς κακῶς. τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἁπάντων τὸ Φίλιππον, ὅσῳ καὶ πάντας πονηροὺς ὑπερέβαλε. Πρῶτον μὲν γὰρ ἔθνους, ὃ τῶν βαρβάρων καθίσαι τὴν χέρσον, τόπον ἐκ τόπου δι' ἀναδρίαν μεταβάλλειν ζητοῦντα. Ἀργῖοι μὲν γὰρ τὸ πρῶτον ἐξέωσαν· εἶτα πλατόμενοι, πρὸς ἑσπέραν ἔχουσι καταπεφύγασι· τὴν δυοῖν δυστυχίαιν εἰς τὴν οἴκησιν σχόμενοι· τοῖς μὲν κρείττοσιν εἴκοντες, τοὺς δὲ χείρους ἐκβάλλοντες· ἐξ ἀναδρίας καὶ πλεονεξίας οἰκεῖν βεβαίως ἐπιτρεπόμενοι. καὶ γεγενημένον ἔθνος πάντα, φαυλότερος προελήλυθε πόλεως. Μακεδόνες γὰρ τὴν

Omnes ergo male audire, qui tales sunt, oportet. Philippum autem tanto magis, quanto improbos omnes peruersosque superauit. Is igitur primo, gente Barbarorum omnium nequissima ortus est. quæ sedem mutare ex sede, ob ignauiam non dubitauit. Ab Argiuis enim primum pulsi, sedibus deinceps vagi atque errantes, eò profugêre, vbi vitæ domicilium nunc habent. Vt in sede capienda duplici sint infortunio affecti. qui & melioribus ex ignauia cederent, imbellioresque eiicerent. cum nec imbellia nec auaritia firmum illis esse domicilium permitteret. Hac gente ortus, vrbe deteriore natus est. Nam vt Macedones Barbaro-

βαρβάρων καὶ κάκιστοι, Πέλλη δὲ τῆς Μακεδόνων γῆς τὸ φαυλότατον· ἐξ ἧς οὐδὲ ὀκλάζοντες χαίρουσιν ἄνθρωποι. Καὶ τοιαύτης γῆς γεγονὼς, τοῖς γόνοις ἐχρήσατο χαλεπωτέροις τῆς γῆς. Φίλιππος δὲ τούτῳ κεκτήσατο πρόγονος, κρατεῖν τῆς χώρας οὐκ ἐξ γένους ὑ συγχωρούμενος. Εἶτα Ἀμύντας πατὴρ εἰς βασιλείαν ἑτέρων δεόμενος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐληλαμένον κατήγαγον. Καὶ * τοιούτων * ὀφθεὶς, μέσων τοῦδε Θηβαίοις ὠμήρευε, καὶ διατρίβων ἐπὶ μέσης τῆς Ἑλλάδος, ὑ μεταθέτο τῇ σωφροσύνῃ τὸν τρόπον, ἀλλ' ἀκρασίαν βαρβαρικὴν ἐν Ἑλληνικοῖς

rum sunt nequissimi, ita Pelle vrbium Macedoniæ contemptissima: è qua nemo se mancipia bello cepisse lætari solet. Et quanquam in abjectissimo procreatus solo, durioribus tamen patria majoribus natus est. Philippus enim huic proauus fuit: cui ob genus, vt regnum obtineret, permissum non est. Hunc Amyntas pater secutus est: qui ad regnum obtinendum aliorum ope eguit. Siquidem regno pulsus, ab Atheniensibus reductus est. Ac rebus hujusmodi vsus, Thebanorum Philippus obses fuit. qui quamuis in media versaretur Græcia, tamen, consuetudine Græcorum minimè mutauit mores: contra vero Barbaricam in Græciæ disciplina institutisque

ἐπιδείκνυσιν

ἀπιστευόμασιν ἔφερε. καὶ διηρημένων ἀπάντων Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, ἐφ' ἑκατέρων ἴσον ὁ αὐτὸς πονηρίαν ἴσην ἐν ἀνομοίοις ἐργαζόμενος φύσει. Καὶ πρῶτον καταδουλοῦτο τὸ συγγενὲς, τὴν ἀπιστίαν οἷς προσῆλθεν ἀποδεικνύμενος. ὅθεν ἀπὸν τὸς προσχώρους διέφθειρε. καὶ Παίονας λαβὼν, Ἰλλυριοὺς προσετίθετο. καὶ Τριβαλλῶν ἤρξε τ γῆν ἀπὸν, πάντα λαμβάνων ὁπόσα τ ἐθνῶν ἠτύχει προσκείμενα. καὶ τὰ μὲν σώματα τ βαρβάρων ἤρει μαχόμενος· τὰς δὲ γνώμας οὐ τ σωμάτων ἀνθρωπίνων δόξασιν οἱ τοῖς ὅπλοις δουλεύοντες· καὶ τοῖς

retinuit potentiam. Iam vero cum omnes dupliciter distinguantur gentes, in Græcos nempe barbarosque, eundem utrisque se præstitit, & in genere dissimiles idē exercuit improbitatis genus. Ac primo quidem à cognatis incepit: quos seruire coëgit; perfidiam suam iis primùm vt proderet, è quibus ortus fuerat. Hinc finitimos aggressus, Pæonibus captis Illyrios adjunxit, & in eandem ruinam adduxit: Triballorum fines inuasit cepitque: omnes denique, quibus ea infelicitas obtigerat, ut proximæ essent, inuasit. Neque tamen quanquam Barbarorum corpora pugnando cepit, cũ corporibus, tamẽ ipsos quoque capere potuit animos. Quin cũ armis ei inservirent,

λογισμοῖς ὑπῆρχεν αὐτόνομα, τὰ τῆς ἔργοις δηλοῦντα· καὶ ὡδηγησάμενος τὰς βαρβάρων ὁμόρους, οὕτω προϊὼν ἐχώρησε καὶ ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ πρῶτον μὲν τὰς ὑπὸ Θρᾴκης Ἑλλήνων καταστρέφετο πόλεις, αἱρῶν μὲν Ἀμφίπολιν, τὴν δὲ Πύδναν χειρούμενος, καὶ Ποτίδαιαν μετ' αὐτῶν ἐπαγόμενος· ὕπ' αὐτὰς Φερὰς ἔζω τῶν Παγασῶν, ὕπ' Μαγνησίαν ἔζω Φερῶν πιάμενος· ἀλλ' ὅλας Θετταλῶν ἠλίσκοντο πόλεις, καὶ ὥσπερ σύμβολον τοῦ ἤθους τὴν δουλείαν ἐφέροντο· Ἄξιον δὲ καὶ τὸ αὐτοῦ πλοῦτος διελθεῖν· ὡς γὰρ ὑπὸν τὰ πολλὰ καταστρέφετο, καὶ παρασπονδῶν καταδουλοῦτο τοὺς ἀσυνδρόμους αὐτῷ,

animo defectionem agitabant, ita ut cogitatione essent liberi, qui re ac factis seruiebant. E Barbaris autem finitimos cum subegisset, hac via etiam ad Græcos peruenit. Atque omnium quidem primum Thraciæ in seruitutẽ ab illo reductæ sunt vrbes. Capta Amphipolis, Pydna occupata. Cum his Potidea oppressa: nec Pheris cum Pegasæis, sed nec Magnessa excepta cum Pheris. Omnes adeo Thraciæ ciuitates ab illo oppressæ, seruitutem velut communem generis tulere notam. Qualis verò ejus fuerit interitus, non indignum fuerit commemorare. Cum enim pleraſque gentes oppressisset, eosque quibuscum fœdus percussisset, ἀγανακτοῦντες

ἀγανακτῶντες ἐπὶ τοῖς ὠδαπονδηθεῖσιν ὑπὸ θεοῖ, πέρασιν οὕτως τελευτῶν ἐπηγόρευσε. ὁ γὰρ αὐτὸν μαχόμενον, ὁδὲ μάρτυρα τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ἀρετῆς ἐποίησαν, ἀλλ' ἐπ' αὐταῖς ἡδοναῖς διέφθειρε, καλὸν ἐνταφιον τοῖς φιλίππου κακοῖς πεποιημένοις τὰς ἡδονάς· ὡς ἂν κατ' ἄμφω τῆς ἀκρασίας φέροιτο μάρτυρας, βίος καὶ κλαινόμενον. Εἰπέ τις αὐτὸν ὠδαπονδήσαι τὸν Ἔχετον; ἀλλ' ὁ μὲν μικρὰ τῶν ἄκρων ὑποστερῶν, τὰ λοιπὰ ὅλα σώματα· ὁ δὲ ὅλα μετ' ὅλων διέφθειρε σώματα. ὅσῳ δὴ χαλεπώτερον

ferat, rupto fœdere iniquæ seruituti addixisset, à Diis immortalibus, fœderum ruptorum vltoribus, morte quæ quam maxime cum moribus ac vita congrueret, affectus est. Neque enim fortiter pugnantem, sustulere: aut virum ullum fortem mortis ejus testem ac spectatorem fecere: sed in ipsis extinxerunt voluptatibus. vt condigno nempe rebus turpissime ab eo gestis funere efferretur: ipsarum nempe comitatu voluptatum, quas, & vitę intemperanter actæ, & mortis molliter oppetitæ testes haberet. Et quisquã cum hoc Echetum conferre audeat? cum Echetus summas tantum præcideret, reliquas corporis partes relinqueret: Philippus autẽ tota cum integris hominibus corpora deleret. Quanto igitur

ρον ὅλον ἢ μέρος διαφθειρόμενον, τοσούτῳ φίλιππος ἔχειν δυνάμενος. λήψει ὁ φίλιππος παιδείων σὺν ἠπίστατο, λήψει ἢ ἀνάγκη τ παιδείᾳ αὐτὸς λόγον διεξερχόμενον.

gravius est totum, quàm partem corrumpi, tanto fuit Echeto pernicioſior Philippus. Ac me quidem oratione de illo inſtitutæ modum ſtatuere neceſſe eſt, quamuis ille, quamdiu ſuperſtes fuit, finem minimè ſtatuerit peccandi.

ὅρος συγκρίσεως.

De Comparatione.

Σύγκρισίς ἐστι λόγος αὐτεξεταστικὸς, ἐκ παραθέσεως συνάγων τῷ παραβαλλομένῳ τὸ μεῖζον, ἢ τὸ ἴσον. δεῖ δὲ συγκρίνοντας, ἢ καλὰ παραθεῖναι χρηστοῖς, ἢ φαῦλα φαύλοις, ἢ χρηστὰ πονηροῖς, ἢ μικρὰ παραθεῖναι τοῖς μείζοσι. καὶ ὅλως ἡ

Comparatio oratio eſt, res ex aduerſo inter ſe contendens: qua id quod cum altero confertur, collatione aduerſi, majus, aut certe æquale, efficitur. Qui autem comparationem inſtituunt, aut honeſta cũ honeſtis, aut turpia cum turpibus, aut honeſta cum turpibus, aut parua cum magnis conferant neceſſe eſt: nihilq; aliud

σύγκρισις, διπλῆν ἐγκώμιόν ἐστιν, ἢ ψόγος ἐξ ἐγκωμίου συγκείμενος. καὶ πᾶς μὲν τόπος σύγκρισεως, ἔθνος καθάπαξ καθέστηκε, μάλιστα δὲ ὁ τὰ μικρὰ ὑπερβάλλων τῆς μείζοσι. ποσῶν δὲ συγκρίνειν πέφυκε, ὅσα ἐστὶ ψέγειν, καὶ ἐγκωμιάζειν· πρόσωπά τε, καὶ πράγματα καιρός τε, καὶ τόπος, ἄλογα ζῶα, ἐπὶ πᾶσι τούτοις φυτά. ἃ δεῖ δὲ συγκρίνοντας ὅλον ὅλῳ ὑπερβάλλειν, (ὕπνιον γὰρ καὶ οὐκ ἀγωνιστικὸν) ἀλλὰ κεφαλαίῳ κεφάλαιον. ἀγωνιστικὸν γάρ τοῦτό γε· ἐπεὶ τὸ διαιρεῖν, ἐγκωμίου τρόπος, ἢ συγκρίσεως. σύγκρισις δὲ ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν, ἐπεὶ πρὸ ὅλου ἐστὶ τὸ προγύμνασμα σύγκρισις.

est cōparatio, quā duplicata laudatio, aut vituperatio ex laudatione cōflata. Ac nullus quidē est comparationis locus, qui vim nō habeat longe maximam, inprimisque is, in quo parua conferuntur magnis. Cōparari autē tam multa, quā laudari, aut vituperari oportet: vt Personas, Res, Tēpora, Loca, carentia ratione Animalia, ac Plantas. Neque vero totum conferri cum toto in comparando debet, (supinum enim id & minime vrget aduersarium) sed cum capite, quod magis vrget, vnumquodque caput. Distributio enim ad laudationē, non ad comparationem pertinet. Non est autem in laudatione comparatio: cum progymnasma integrum sit comparatio.

Σύγκρι-

Σύγκρισις Ἀχιλλέως & Ἕκτορος.

Comparationis Exemplvm.

Comparatur Achilles cum Hectore.

Ἀρετὴν ἀρετῇ συγκρίναι ζητῶν, αὐτεξετάζω τὸν Πηλέως πρὸς Ἕκτορα. καθ' αὑτὰς μὲν γὰρ αἱ ἀρεταὶ τίμιαι, προβαλλόμεναι δὲ, ζηλωτέραι καθεστήκασιν. Γεγόναζι τοίνυν ἄμφω γῆς ἀμιᾶς, ἐπαινεθέντε δὲ ὅμως ἑκάτερος· ὁ μὲν γὰρ Φθίας, ὅθεν ὁ τῆς Ἑλλάδος προσῆλθεν ἐπώνυμος· ὁ δὲ Τροίας, ἧς οἰκισταὶ θεῶν τε καὶ πρώτοι γεγόναζι· ὅσον δὴ τὸ γεγενῆσθαι χώρας ὁμοίας οὐχ ἧττον εἰς ἔπαινον, τοσοῦτον Ἕκτωρ Ἀχιλλέως

ACchillem virtutis cum virtute comparandæ ſtudio adductus, filium Pelei cum Hectore committere ſtatui. Etſi enim præſtantes per ſe ſunt virtutes, majorem ſui excitant amorem, vbi comparantur. Nati igitur ſunt ambo, non eodem quidem, vtroque tamen admodum laudato ſolo. Quorum ille in Phthia: è qua is quoque, ad quem nominis Græciæ originem referunt, ortus fertur. Hic autem apud Troiam, cujus Dii primi incolæ atq; habitatores fuerunt. Itaque quatenùs eodem inſolo progenitum eſſe, ad parentum laudes facit, hactenus Achillis

οὐκ ἀπολείπεται. Καὶ γενόντης γῆς ἐπαγωμένης ἀμφότεροι, ἄμφω τιμὴν ἴσην ἔχον συγγένειαν. ἑκάτερος γὰρ πρόηλθε Διός. Πηλέως μὲν γὰρ Ἀχιλλεὺς, Αἰακοῦ δὲ Πηλεὺς, τοῦ Διὸς Αἰακός. Ἕκτωρ τε ὁμοίως Πριάμου καὶ Λαομέδοντος· Λαομέδων γὰρ πρόηλθε Δαρδάνου· Δάρδανος δὲ Διὸς ἐγεγώει παῖς. Καὶ προγόνου γενόντες Διὸς, πατράσι παραπλησίοις ἐχρήσαντο. Ἀχιλλεῖ μὲν γὰρ πατέρες Αἰακὸς καὶ Πηλεύς. ὧν ὁ μὲν αὐχμῶν ἐξαιρεῖται τοὺς Ἕλληνας· ὁ δὲ Λαπίθας ἀνελὼν, ἄθλον τε λέχους, θεᾶς συνοικεῖν ἐκληρώσατο. Ἕκτορι δὲ πρόγονος ὑπῆρχε Δάρδανος, θεοῖς τὸ πάλαι συνδιαιτώμενος.

sane laudibus non cedit Hector. Et quemadmodum ex laudata vterque fuit ortus patria, ita par vtrique generis cognationisque nobilitas. A Iove enim principium vtrique. Nam quemadmodum Pelei Achilles, Æaci Peleus, Iouis Æacus, ita Hector Priami, Priamus Laomedontis, Laomedon Dardani, Dardanus fuit Iouis. Itaque vt Iouem progenitorẽ ambo, ita patres quoque habuerunt non dissimiles. Achilles, Æacum, & Pelea: quorum ille ariditate ac sterilitate liberauit Græcos: hic autem, Lapithis deuictis, egregiæ virtutis præmium conjugem habere Deam meruit. Hectori vero proauus Dardanus fuit. qui cum Diis olim dicitur vixisse,

τώμενοι. πατὴρ δὲ Πρίαμος, κρατῶν πόλεως πεφχισμένης ὑπὸ θεῶν. ὅσον δὴ παραπλήσιον τὸ θεοῖς συνοικεῖν καὶ συνδιαιτᾶσθαι τοῖς κρείττοσι, τοσοῦτον Ἕκτωρ Ἀχιλλεῖ παραπλήσιος. Καὶ γενόμενοι ἐκ τοιῶνδε προγόνων, ἄμφω πρὸς ἀνδρείαν ἐτράφησαν. ὁ μὲν γὰρ ὑπὸ Χείρωνι τρέφεται, τῷ δὲ Πρίαμος κατέστη τροφεύς, φύσει δ' ἀρετὴ ἐσφέρων διδάγματα. τὸ δὲ τραφῆναι πρὸς ἀρετὴν ἴσον ἑκατέροιν, ἴσως αὐτοῖς ἐπιφέρει τὴν εὔκλειαν. Ἐπεὶ δ' εἰς ἄνδρας ἄμφω παρῆλθον, ἐφ' ἑνὸς πλέμῳ τὴν ἰσχὺν ὁμοίαν ἐπέκτησαν.

pater autem Priamus, qui vrbi quam muro Dij immortales cinxerant, præfuit. Quatenus igitur conjugij cum Dijs immortalibus societate conjunctum, esse ac præstantissimorum frui conuictu Deorum, par habetur, hactenus hic Hector atque Achilles similes sunt inter se ac propemodum pares. Qui cum his majoribus orti essent, ad fortitudinem capessendam liberaliter sunt instituti: hic quidem à Chirone Centauro: ille à Priamo patre. A quo educatore, velut à natura, virtutis præcepta institutaque hausit. Quæ quidē cōpar ac nō dissimilis in omni virtute educatio, parem illis iterū attribuit gloriam. Nam cum ad virilē vterque peruenisset ætatem, vi animi ac robore in codē præstitere bello.

πρῶτον

πρῶτον μὲν γὰρ Ἕκτωρ ἡγεῖτο τῶν Τρώων, καὶ πρὸς ἰὼν Τροίας καθίσατο πρόβολον. ἐπεὶ καὶ θεῶν συμμαχόμενον ἔμενε, καὶ πᾶσιν παρέχει τὸν Τροίαν. Ἀχιλλεὺς δὲ τὸν μὲν Ἑλλάδα ἐν τοῖς ὅπλοις ἡγεῖτο, καὶ πάντας φοβῶν κατηγωνίζετο Τρῶας, καὶ συναγωνιζομένην εἶχε τὴν Ἀθηναῖαν, καὶ πρὸς, καὶ κρατεῖν ἀφῃρεῖτο τοὺς Ἀχαιούς. καὶ ὁ μὲν ἡττηθεὶς ἀνῃρεῖτο μὲν τὸν Ἀθηνᾶς· ὁ δὲ πρὸς Ἀπόλλωνος βαλλόμενος ἔπιπτε. καὶ γενόμενος ἄμφω θεῶν, οὐ θεῶν ἀνῃρέθησαν. ὅθεν γὰρ τὸ γένος, καὶ τὸ ἔσχατον βίου τέλος ἀληφασιν. ὅσον δὴ πρὸς πολέμου

Etenim omnium primum Hector Troianas duxit acies, qui quoad incolumis fuit, firmissimum quasi Troiæ fuit propugnaculum. Et quemadmodum Dijs pariter cum eo pugnantibus stetit, ita Troiam secum traxit, cum cecidit. Et ita Achilles Græciæ ductor fuit, Troianosq; vniuersos metu consternatos Mineruæ auxilio sæpissime fregit. qui ibidem cum cecidisset, omnem Græcis morte sua spem victoriæ ademit. Atque ille quidem victus à Minerua, extinctus est: hic verò confixus ab Apolline, fato concessit. Itaque à Dijs orti, Deos quoque suæ necis auctores habuere. & vnde genus hauserant, ab iis supremus vitæ dies allatus est. Quatenus igitur vitam

βίος καὶ θάνατος, τοσοῦτον Ἕκτωρ Ἀχιλλεῖ φθαρτήσιος. Ἦν ἔπερα πλείονα λέγειν περὶ τὰ ἀμφοῖν ἀρετῆς, εἰ μὴ τὴν δόξαν ἄμφω φθαρτησίαν εἶχον τῶν ἔργων.

quoque similem ac necem habuere, hactenus quoque sit Achilli Hector non dissimilis. Plura de horum virtute afferri potuerunt, nisi magnitudinem rerum ab illis gestarum similis de illis æquaret opinio.

ὌΡΟΣ ΗΘΟΠΟΙΊΑΣ.

DE ETHOPOEIA.

Ἠθοποιΐα ἐστὶ μίμησις ἤθους ὑποκειμένου προσώπου. Διαφοραὶ δ' αὐτῆς εἰσι τρεῖς· εἰδωλοποιΐα, προσωποποιΐα, ἠθοποιΐα. καὶ Ἠθοποιΐα μέν, ἡ γνώριμον ἔχουσα πρόσωπον, πλαττομένη δὲ μόνον τὸ ἦθος· ὅθεν καὶ ἠθοποιΐα προσαγορεύεται. οἷον, τίνας ἂν εἴποι λόγους Ἡρακλῆς Εὐρυσθέως ἐπιτάσσοντος. ἐνταῦθα ὁ μὲν Ἡρακλῆς

ETHopœia morum propositæ personæ imitatio est. Ejus autem tria sunt genera: Idolopœia, Prosopopœia, & Ethopœia. Est autem Ethopœia, in qua cum persona sit nota, effinguntur mores. vnde & Ethopœiæ nomen accepit. Exempli causa, Qua oratione vteretur Hercules, cum Eurystheus ei imperaret. Hic enim vides, notũ es-

Ἡρακλῆς ἔγνωσαν, τὸ δὲ λέγοντος ἤθος πλαττόμεθα. Εἰδωλοποιία δέ, ἡ προσωπον μὲν ἔχουσα γνώριμον, πεθνεότος δὲ, καὶ λέγειν παυσαμένου· ὡς ἐν Δήμοις Εὔπολις ἔπλασεν, καὶ Ἀριστείδης ἐν τῷ ὑπὲρ τῶν τεττάρων. ὅθεν καὶ εἰδωλοποιία προσαγορεύεται. προσωποποιία δὲ, ὅταν ἅπαντα πλάττηται, καὶ ἤθος, καὶ πρόσωπον· ὥσπερ ἐποίησε Μένανδρος ἔλεγχον. ὁ μὲν ἔλεγχος πρᾶγμα μέν, ἐστὶ καὶ προσωποποιία προσαγορεύεται. πλάττεται γὰρ μὴ δὲ ἤθος καὶ πρόσωπον. ἡ μὲν οὖν διαίρεσις αὕτη. τῶν δὲ ἠθοποιιῶν, αἱ μέν εἰσι παθητικαὶ, αἱ δὲ, ἠθικαὶ, αἱ δὲ μικταί.

se Herculem, ejus vero qui loquitur, mores fingimus. Idolopœia autem, in qua tametsi persona nota est, mortui tamen est, atque ejus, qui loqui desierit: quemadmodum in Demis finxit Eupolis, & in oratione Pro quatuor viris Aristides. Ex quo factum est, vt Idolopœia nuncuparetur. Prosopopœia vero vbi omnia finguntur, tum mores, tum & persona: quemadmodum Menander in Argumento fecit. Argumentum enim res quidem est, non tamen etiam persona: eoque Prosopopœia dicitur. Fingitur enim pariter cũ moribus loquentis persona. Atque hæc quidem est partitio. Ethopœiarum porro aliæ sunt patheticæ, aliæ ethicæ, aliæ

μικτά. Καὶ παθητικὰ μὲν, αἱ κυρίως πάνυ τὰ πάθος σημαίνουσαι· οἷον, τίνας ἂν εἴποι λόγους Ἑκάβη κλαίουσα τὴν Τροίας. ἠθικὰ δὲ, αἱ μόνον ἦθος εἰσφέρουσαι· οἷον, τίνας ἂν εἴποι λόγους Ἠπειρώτης ἀνὴρ πρῶτον θεασάμενος θάλασσαν. μικτὰ δὲ, αἱ τὸ συναμφότερον ἔχουσαι. οἷον, τίνας ἂν εἴποι λόγους Ἀχιλλεὺς ὑπὲρ Πατρόκλου κλαίων, βουλευόμενος πολεμεῖν. ἦθος μὲν γὰρ ἡ βουλὴ, πάθος δὲ φίλος πεζῶν. ἐργάσηται δὲ τὴν ἠθοποιΐαν χαρακτῆρι σαφεῖ, συντόμῳ, αὐθαδεῖ, ἀπολύτῳ, ἀπηλλαγμένῳ πάσης περιττῆς καὶ ὀγκήματος. Καὶ διαιρήσας ἀντὶ κεφαλαίων τοῖς τρισὶ

mixtæ. Patheticæ appellantur, in quibus vbique grauiores animi affectus exprimuntur: ut, in quæ verba prorumperet Hecuba Troia euersa. Ethicæ, quibus mores tantum exprimuntur. Vt, exempli causa, Qualis oratio in continente nati esset, qui mare nunquam prius vidisset. Mixtæ autem, in quibus utrunque permiscetur. Vt, exempli causa, quali oratione Achilles, ob Patrocli interitum, cum de bello secum ipse deliberaret, vteretur. Ad mores enim pertinet deliberatio: ad affectum animi grauiorem, amici casus. Conficies autem Ethopœiam charactere dilucido, breui, florido, absoluto, & qui omni flexu & figura orationis careat. Sed pro capitibus, in tria

χρόνοις,

χρόνοις, ἐνεστῶτι, παρῳχημένῳ, καὶ μέλλοντι.

eam partiere tempora: præsens, præteritum, ac futurum.

ΗΘΟΠΟΙΪΑ ΠΑΘΗΤΙΚΗ.

Τίνας ἂν εἴποι λόγους Νιόβη κειμένων τῶν παίδων.

ETHOPOEIAE EXEMPLVM.

Qua oratione uteretur Niobe jacentibus filijs.

Οἵαν ἀνθ' οἵας ἀλλάσσομαι τύχας, ἅπας, ἡπείρου εὔπαις δοκοῦσα; καὶ νεκρώσιμα τὰ πλήθη εἰς ἔνδειαν. καὶ μήτηρ ἑνὸς οὐκ ὑπάρχω παιδός, ἡ πολλῶν τοῦτο δόξασα πρότερον. ὡς εὐδαίμων ἐχθὲς μὴ τεκεῖν, ἢ τεκοῦσα εἰς δάκρυα. τοὺς τεκνωσαμένους, αἱ στερηθεῖσαι εἰσὶν ἀτυχέστεραι. τὸ γὰρ εἰς πεῖραν ἦκον, ἀνιαρὸν εἰς ἀφαίρεσιν. ἀλλ' εἶμοι, ὡς ἐμπλησίαν

QUam fortunam cũ qua commuto: orba liberis quæ prius numerosa sobole felix videbar! In orbitatem conuersa multitudo: quæque antea mater multorum visa sum liberorum, ne vnius quidem filij sum mater. Quàm satius fuerat non peperisse, quàm ad lacrymas luctumque parere. Iis enim quæ nunquam pepere liberos, quæ liberis orbantur, miseriores. Siquidem acerba est ejus rei amissio, qua expertus frui cœperis. Sed heu me miseram

ἔχω τῷ τεκόντι τὴν τύχην. Ταντάλῳ γεγήλθον, ὃς συνδιητᾶτο μὲν τοῖς θεοῖς· θεῶν δ' μὴ τὴν συνηθείαν ἐξέπιπτε. κ) καταῤῥᾴσαντος Ταντάλου, βεβαιῶ τὸ γένος τοῖς ἀτυχήμασιν· συνήφθην λύπῃ, κ) δι' αὐτὴν κακοπραγῶ, κ) τὴν ὁμιλίαν εἰς ἀφαίρεσιν εἴληφα παίδων· κ) τελευτᾷ μοι πρὸς συμφορὰς συνηθεία θεᾶς. πρὶν εἰς πεῖραν ἀφικέσθαι λήθης, ζηλωτὸς ἦρα μήτηρ ὑπῆρχον· καταῤῥᾴσασα δὲ γνώμης, ἀπορῶ γονῆς, ὧν πρὸ τῆς πείρας εἶχον εἰς πλήθος· κ) νῦν ἑκατέρων παίδων κεῖταί μοι γόος, κ) θρηνεῖν ἀπορῶ-

persimili ac pater fortuna conflictor. Tantalus enim mihi pater fuit: qui cum Deorum conuictu vsus esset, post eam consuetudinem, Deorum beneuolentia excidit. A Tantalo igitur generata, his ærumnis genus confirmo. Cum Latona mihi consuetudo intercessit: cujus causa his conflictor malis. Nam quod familiariter cum ea vixi, hoc ipsum mihi liberos eripuit. vt in ærumnas ea mihi recidat familiaritas. Priusquam vllus cum Latona mihi vsus fuisset, ad inuidiam vsque felicissima eram mater. Postquam autem illi innotui, ijs ipsis, quibus ante Latonæ abundabam consuetudinē, priuata sum. Itaque nunc in summo mœrore, ob vtriusque sexus liberorum interitū luctuque, versor. Adeo vt nec

τερον,

προν, ὃ κατέχη σεμνότερον· πῖ τράπωμαι; τίνων ἀνθέξωμαι; ποῖ δ' ἐκκέησί μοι πάφ' ὃρος ὅλων παίδων κλαιόντων ὄλεθρον; ἆπολείπεσι τὸς συμφορὰς αἱ τιμαί. ἀλλὰ τί ταῦτα ὀδύρομαι, παρὸν αἰτῆσαι θεὸς εἰς ἑτέραν ἀλλάξασθαι φύσιν; μίαν τ' ἀτυχημάτων τελέαμαι λύσιν, μεταξῆναι τὸς μηδὲν αἰσθανόμενα. ἀλλὰ μᾶλλον δέδοικα, μὴ καὶ τοῦτο φανεῖσα, μείνω δακρύουσα.

satis exprimere luctum queam. Ejusq; minime, quod inter ea quæ amisi est præstantissimũ. Quò me vertã? ad quos me recipiam? Ecquod sufficiet corporũ jacentium liberorum exitio sepulchrum? Supremo etiam honore in tantis destituor malis. Sed quid hæc queror? Cum precari Deos fas sit, vt in aliam me immutent naturam. Vnicã enim video molestiarum liberationem, si in ea quæ destituuntur sensu cõvertar? Illud autem maxime vereor, ne etiam hoc consecuta, tamen in lachrymas effundar.

ὍΡΟΣ ἘΚΦΡΆΣΕΩΣ.

De Descriptione.

Ἔκφρασίς ἐστι λόγος περιηγηματικὸς, ὑπ' ὄψιν

Descriptio, oratio est, rem propositam ita circunscribens, vt

ἄγων ἐναργῶς τὸ δηλούμενον· ἐκφραστέον δὲ πρόσωπά τε, καὶ πράγματα, καιρούς τε, καὶ τόπους, ἄλογα ζῶα, καὶ πρὸς τούτοις φυτά. πρόσωπα μὲν, ὥσπερ Ὅμηρος ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ τῷ Εὐρυβάτῃ, Γυρὸς ἔην ὤμοισι, μελάγχροος, ἀλοκάρηνος. πράγματα δὲ, ὡς ναυμαχίας, καὶ πολεμαχίας· ὥσπερ ὁ συγγραφεύς. καιροὺς δὲ, ὡς ἔαρ, καὶ θέρος· φράζων ὁπόσα παρ' αὐτὰ τὰ αἰσθητὰ προέρχεται· τόπους δὲ, ὡς αὐτὸς ὁ Θουκυδίδης τὸν λιμένα τῶν Θεσπρωτῶν εἶπε χειμέριον, καθάπερ ἔχει χειμάτος. ἐκφράζοντας δὲ δεῖ πρόσωπα μὲν, ἀπὸ τῶν πρώτων ἐπὶ τὰ πλησιαίτατα ἴέναι, τουτέστιν ἀπὸ κεφαλῆς ἐπὶ πόδας, πράγματα

eam euidenter & perspicuè subiiciat oculis. Describenda autem sunt Personæ, Res, Tempora, Loca, ratione carentia Animalia, ac Plantæ. Personæ quidem, vt in Odyssea de Eurybate Homerus.

Incuruis humeris, ore ater, crineque crispus.

Res autem, puta nauales, & terrestres pugnæ. vt historiæ scriptores. Tempora, vt ver, æstas. veluti si quis enarret qui flores iis temporibus producantur. Loca autem, quemadmodum Thesprotarũ portum Chimerium, qua figura esset, descripsit Thucydides. Qui autem personas describunt, in iis describendis à primo oportet decurrant ad extrema. id est, à capite ad calcem. In rebus

πράγματα δὲ ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτῶν τε, καὶ ἐν αὐτοῖς, καὶ ὅσα ἐκ τούτων ἐκβαίνειν φιλεῖ. καιροὺς δὲ, καὶ τοπους, ἐκ τῶν περιεχόντων καὶ ἐν αὐτοῖς ὑπαρχόντων. τῶν δὲ ἐκφράζεων αἱ μὲν εἰσιν ἁπλαῖ, αἱ δὲ συνεζευγμέναι. καὶ ἁπλαῖ μὲν ὡς αἱ πεζομαχίας ἢ ναυμαχίας διεξερχόμεναι. συνεζευγμέναι δὲ, ὡς αἱ πράγματα & καιροὺς ἅμα συνάπτουσαι, ὥσπερ ὁ Θουκυδίδης τὴν ἐν Σικελίᾳ νυκτομαχίαν ἐκφράζει. μίξας γὰρ τὴν μάχης ὅπως ἐπράθη, καὶ νυκτὸς ὅπως εἶχεν ἀφήσατο. ἐκφράζοντας δὲ δεῖ τὸν τε χαρακτῆρα ἀνειμένον ἐκφέρειν, καὶ διαφόροις ποικίλλειν τοῖς σχήμασι, καὶ ὅλως ἐπιμιμεῖσθαι

verò, ab ijs, quę res antecedunt, quæ in ijs, & quæ consequi ex iis consueuere. In temporibus, ac locis, tum ab ijs quæ continent, tum quæ ijs continentur, tum quæ insunt. Et Descriptionum quidem aliæ sunt simplices, aliæ conjunctæ. Simplices, vt in quibus aut pedestres pugnæ explicantur, aut nauales: conjunctæ, vt in quibus res, ac tempora nectuntur: veluti Thucydides pugnam noctu in Sicilia commissam describit. Pariter enim & pugnam vt commissa est, & noctem describit. Qui verò descriptionem instituunt, eos charactere oportet orationis vti remissiore, & orationem varijs figuris distinguere. & in summa, res eas,

τὰ ἐκφραζόμενα πράγματα. | quæ describuntur dicendo imitari.

ΕΚΦΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

DESCRIPTIONIS EXEMPLVM.

Describitur arx Alexandrina.

Αἱ ἀκροπόλεις ἦρξαν τῶν πόλεσιν εἰς κοινὸν μὲν ἐξεῦσιν ἀσφάλειαν· πόλεων γὰρ ἄκραι γέγονασι· τείχιζονται δὲ μᾶλλον αὐτὰ τοῖς οἰκήμασιν, ἢ τὰς πόλεις τειχίζουσιν· ἡ τὸ μὲν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν μέσον Ἀθηνῶν περιέλαβε χῶρον. ἄκραν δὲ τὸν Ἀλέξανδρον τὴν οἰκείαν τίθεται πόλεως ὡς προσηγόρευσιν εἴρηται. πρὸς ἄκρον γὰρ ἔφησε πόλεως, καὶ γνησιώτερον αὐτὸν ἐστι προσπεῖν ἀκρόπολιν, ἢ ἐφ' ᾗ φρονεῖν Ἀθηναῖοι

ARces in vrbibus ad communem ciuium securitatem constitutæ sunt. Sunt enim velut juga vrbium. Neque magis ædificiis cinguntur, quam ipsæ vrbes muniunt. Ac Athenienſium quidē medium Athenarum complectebatur ſpatium. Quam autem Alexander vrbi ſuæ impoſuit, quemadmodum ἄκρα ab eo nuncupata fuit, ita revera talis extructa eſt. In editiſſima enim vrbis parte eam excitauit: quę præ ea, quæ magnos

Ἀθωναῖοι παρέλαβον. ἔχει γὰρ ὥσπέρ πως, ὡς ὁ λόγος διέξειν· ἄκρα τις ἐξανέχει τῆς γῆς, μέχρι μὲν πολλοῦ περιϊοῦσι εἰς ὕψος, καλουμένη δὲ ἀμφότερον ἀκρόπολις, εἴς τε εἰς ἄκρον ἐπαύρεται, καὶ εἰς ἐπ' ἄκρῳ τὸ πᾶν πόλεως. ὁδοὶ δὲ ἐπὶ ταύτην οὐκ ἴσαι· τῇ μὲν γὰρ ὁδὸς, τῇ δὲ γέγονεν εἴσοδος. καὶ τὰς προσηγορίας αἱ ὁδοὶ μεταβάλλουσιν, ὅν ἔχουσι τρόπον καλούμεναι· τῇ μὲν γὰρ ὑπάρχει πεζῇ προσελθεῖν, καὶ κοινῇ· καὶ πρὸς ἅμαξαν τοῖς εἰσιοῦσιν ὁδός· τῇ δ' προσπεφυκάσθησαν ἀναβαθμοὶ, ἔνθεν διελθεῖν ἁμάξαις ἄβατον. κλίμαξ γὰρ ἐπὶ κλίμακι δίδω-

Athenienſibus ſpiritus attulit, ſic vocari poteſt. Talis enim, qualem hic oratione deſcripturi ſumus, fuit. Primo ſummitas quædam prominens è terra in ingentem altitudinem aſſurgit; quæ arx duplici nomine appellatur. vel quod in excelſum attollitur, vel quod in ſumma ſita eſt vrbis parte.

Ad eam autem aditus ferunt diſſimiles. Hac enim, via; illac, ingreſſus. variantque appellationibus. & pro ſitu ac modo quo ſe habent, appellantur. A parte enim altera via eſt, qua pedibus, idque vulgo, aut curribus adiri poteſt. Ab altera aſcenſus interrupti à ſe dirimuntur: eſtque invius curribus ingreſſus. Gradus enim additus gradui ex anguſtiore fit

σιν ἀεὶ

σιν ἀεὶ τὸ μᾶζον, ὡς ἐξ ἐλάττονος ἄγεσθαι, καὶ αὐάγει μεπωρότερον, πρὶν εἰς ἑκατὸν ἥκειν ὁ λήγουσα. πέρας γὰρ ἀριθμῷ πλάτη πρὸς ἁπλᾶς ἀνφέρουσι μέτρον. προπύλαιον δὲ ἀμφέχει κλίμακας μετρίαις κιγκλίσι περικλειόμενον. καὶ τέτταρες μὲν ἀνέχουσι μέγιστοι κίονες ὁδὸς παντοδαπὰς ἀπὶ μίαν εἴσοδον ἄγουσαι. τὸ δὲ δὴ κίοσιν ἐπανέχει τὸς οἶκος, μετρίας προβαλλόμενος κίονας, αἳ χροιᾶς μὲν οὐχ' ὁμοίας παρέχουσι, προβαλλόμεναι δὲ τῇ κατασκευῇ προπαίζουσι κόσμον. ὀροφὴ δὲ τῷ οἴκῳ προσῆλθεν εἰς κύκλον. προ ἣ τῷ κύκλῳ μέγα τ ὄντων ὑπόμνημα

paulatim latior, semperq; sic ascendit, vt ante centesimum non desinat. Quo enim fine absoluitur numerus, eodem termino ad justam mensuram altitudo prorigitur.

Scalas vt modicis cancellis circumclusum excipit vestibulum. Quod quidem quatuor maximæ sustinent columnæ: quæ varia viarum in communē aditum conferunt diuortia. Columnis autem ædificium quoddā innititur, quod minores alias ex se projicit columnas. quæ variis coloribus distinctæ, & structuræ opificio inter se respondentes, operi ornatum afferunt. Tectum autem ædificii in fornicem inflectitur, & in ipso fornicis circuitu rerum ingens elabo-

μα

μα πέπηγε. εἰσιόντι δὲ παρ' αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν πέλαρσι πλινθερεῖς εἰς χῶρος ἴσαις διήρηται, καὶ τὸ σχῆμα πλαίσιον τυγχάνει ἔχον μηχανήματος. αὐλὴ δὲ ἐστὶ μέσον περίστυλος. καὶ τὴν μὲν αὐλὴν στοαὶ περιέχουσι· στοαὶ δὲ ἴσαις διαιρέμεναι κίοσιν, καὶ μέτρον αὐτῆς μεθ' ὅ, τι πλεῖον ἔχει παρέχει λαβεῖν· ἑκάστη δὲ στοὰ πλινθεῖα πρὸς ἐγκαρσίαν ἔπεται, καὶ κίων διπλῆ πρὸς ἑκατέραν διαιρεῖται στοὰν, ἡ μὲν αὐλήγουσα, ἡ δ' αὖ πάλιν καταρχουσα. παραπροδόμοισι δὲ σηκοὶ τῶν στοῶν ἔνδοθεν· οἱ μὲν ταμεῖα γεγραμμένοι τοῖς βιβλίοις, τοῖς φιλοπονοῦσιν ἀνεῳγμένοι φιλο-

ratum monumentum.

Ingredienti porro arcem, omne quatuor æquis lateribus diuiditur, ſpatium; forma ab artifice quadrata fabricatum. Cuius in medio aula eſt columnis vndiquaque ſuffulta. quam porticus excipiunt: quæ paribus iterum diſcriminantur columnis. eaque iis menſura eſt, vt quod addat haud facilè quiſquã reperire poſsit. Iam verò porticus ſingulæ in obliquam deſinunt alteram. In ipſa coitione duplex columna vt ad vtranque porticum ſpectat, ita diſtinguitur: vt parte altera porticum terminet, altera inchoet. In porticibus intimis partim armaria condita ſunt quibus libri aſſeruantur: eaque omnibus patent quibus non inſuaue eſt philoſophiæ

σοφῆν,

σοφῖαν, καὶ πόλιν ἅπασαν εἰς ἐξουσίαν τῆς σοφίας ἐπαίροντες· οἱ δὲ οὐ πάλαι πεμφθέντες θεός. ὀροφὴ δὲ τοῖς, ὧν χρυσὸς καθεσκεύασται, καὶ κορυφαὶ κίοσι χαλκῷ μὲν δεδημιουργημέναι, χρυσῷ δὲ συγκρυπτόμεναι. τὸ μὲν ἐν αὐλῇ ἔχ εἷς ἅπας ὁ κόσμος. ἄλλο μὲν γὰρ ἄλλῃ ἴδῃ. τὸ δὲ τὰ Περσέως εἶχεν ἀθλήματα· καὶ μέσον αὐέχει λίς κίων, μήκει μὲν ὑπερέχουσα, καταδηλον δὲ ποιοῦσα τὸ χῶρον. ὅπῃ τις ἐσβὰς, ὅπῃ πορεύσεται ἔγνωκε, μὴ σημείῳ τῷ κίονι τῶν ὁδῶν χρώμενος· καὶ φθάνῃ ποιεῖ τὴν ἀκρόπολιν πρὸς γῆν τε καὶ θά-

eoque ipsa indicant; vrbem vniversam Sapientiæ consecratam esse: partim autem sacraria ad veterum Deorum cultum extructa sunt. Porticuum laquearia auro sunt elaborata: vertices columnarum ære. sic vt auro tamen illiti tegantur. Neque verò vnus atque idem aulæ ornatus. cùm enim alibi alia, tum verò hic Persei repræsentat certamina. Medium ingenti altitudine quędam sustinet columna. quæ totum infra positum exhibet atque intuendum dat locum. cuius nisi quis indicio vtatur, haud facile quo progrediatur scire potest. Eadem totam terra ma-

rique conspicuam atque illustrem red-

λαπαν.

λαβὼν. ἐξ καὶ δὲ τ̃ ὄντων τῇ τ̃ κίονος κορυφῇ ἐπιδιεσήκασι. καὶ πρὶν εἰς μέσον τὸν αὐλὸν ἐλθεῖν τ̃ αὐλῶν, ὕδρυταί κατασκεύασμα διηρημένον πρὸς πύλας, ὅσαι τῆς πάλαι θεοῖς ἐπωνομάζοντο· δύο δὲ ὀβελοὶ ἀνεσήκασι λίθινοι, ἐκ κορυφῆς τ̃ τῶν Πεισιστρατιδῶν ἄμεινον ἔχοντα καὶ τὸ θαῦμα γίγνεται ἄπιστον, τ̃ κατασκευασάντων ἔχον τὸν ἀριθμόν. ὥσπερ γὰρ ἑνὸς οὐκ ἐξικνεῖται εἰς ποίησιν, δημιουργοὶ τ̃ ὅλης ἀκροπόλεως ὤφθησαν ὑπὲρ δέκα δύο συσκεύμενοι. καταβὰς δὲ τ̃ ἀκροπόλεως, τῇ μὲν ὁμαλὸς διαδέχεται χῶρος ἐδίῳ συστοιχῶς, ὃ καὶ τῷ χώρῳ μεγίστην

dit arcem. Eius columnæ vertex cælatis rerum primordiis redimitur. Sed priusquam in aulam mediam digrediare, opus quoddam partiũ discriminatione extructum, omnes respiciens portas, extat: quæ veterum Deorũ nominibus inscribuntur. Duę item pyramides lapideæ in altũ erectæ: vbi fonte Pisistratidarum fons est elegantior. Vniverso autem operi miraculo fuerit, artificum numerus omnem superans fidem. Cum enim vnius ad effectionem eius minimè sufficere visus sit, duo supra decẽ expressi cernuntur. Postremò ab arce descẽdentem, altera planicies, stadio non dissimilis excipit. quo etiam fit, vt eo nomine vocetur: ab altera autem

μὲν διηρημένος πρὸς ὅμοια, ἐ πρὸς ἴσον δὲ φερόμενος. τὸ μὲν δὴ κάλλος ρεῖττον, ἢ λέγειν. εἰ δέ τι παρεῖται, παρενθήκη γενήσεται θαύμα. οἷς γὰρ οὐκ ἐνῆν εἰπεῖν, σιγᾷ λέλειπται.

locus paribus diuiditur spatiis, sed non pariter decurrit. Atque huius quidem operis elegantia maior est, quam vt oratione explicari possit. Si quid autem praeteritum est, admirationis accedit magnitudini: quia enim exprimi non poterat, silentio est praetermissum.

ΟΡΟΣ ΘΕΣΕΩΣ.

De Thesi.

Θέσις ἐστὶν ἐπίσκεψις λογικὴ θεωρουμένου τινὸς πράγματος. τῶν δὲ θέσεων, αἱ μέν εἰσι πολιτικαί, αἱ δὲ θεωρητικαί. καὶ πολιτικαὶ μέν εἰσι, αἱ πρᾶξιν ἔχουσαι: πόλιν σωίζεσθαι γ. οἷον, εἰ γαμητέον, εἰ πλευστέον, εἰ τειχιστέον. πᾶσα γὰρ πάντα πόλιν σωίζει

Thesis est rei de qua quæritur rationibus munita disputatio. Thesium autem duo sunt genera: aliæ politicæ, aliæ quæ ad contemplationē spectāt. Ac Politicę quidem quæ actionem continent, quæ ad tuendam spectat Rempublicam. vt, An vxor ducenda sit, An nauigandum, An muris vrbs muniēda.

γιόμενα.

γινόμενα. θεωρητικαὶ δ', αἱ μόνῳ τῷ νῷ θεωρέμεναι. οἷον, εἰ σφαιροειδὴς ὁ οὐρανὸς ἢ κόσμοι πολλοί. ταῦτα δ' ἂν εἴη ἂν ὧν ἄνθρωπος οὐκ ἔρχεται, μόνῳ δ' θεωρεῖται τῷ νῷ. διαφέρουσι δὲ θέσις ὑποθέσεως, τῷ τὴν μὲν ὑπόθεσιν ἔχειν ἀφαίρεσιν, τὴν δὲ θέσιν, ἀπερίαιρετον εἶναι. ἀφαίρεσις δέ ἐστιν, ἀφόρισμα, αἰτία, ἢ τὰ λοιπά. οἷον, τὸ μὲν, εἰ τεῖχιστέον, ἐπίσκεψις οὐκ ἔχουσα ἀφόρισμον· τὸ δὲ, δηούντων Περσῶν, Λακεδαιμόνιοι βουλεύονται τεῖχίσαι τὴν Σπάρτην, ὑπόθεσις. πρόσωπον γὰρ ἔχει Λακεδαιμονίους σκοπεῖσθαι· πρᾶγμα τὸ τειχισθῆναι τὴν Σπάρτην· αἰτίαν

Hæc enim omnia rē tuentur ciuilē. Ad contēplationem autem pertinent, quę sola mente cōsiderantur: vt, An rotundum sit cœlum, An plures mundi. Hæc enim ab omni separata actione, sola considerantur mente. Differt autē Thesis ab Hypothesi, quod hæc quidē circumstantiis definiatur, illa circumstātias ignoret. Sunt autem circumstantiæ; Personæ, Res, Causa, ac cætera generis eiusdem. Sicuti in hac quæstione, An vrbs munienda sit, disputatio persona caret. Sin, inuadentibus Persis, Lacedæmonii deliberent, An muris Spartam debeant munire, jam hypothesis est. Personam enim habet, Lacedæmonios deliberantes: Rem autem, Spartæ munitio-

δὲ ἐπιόντας τὰς Πέρσας. πρῶτον δὲ ἡ θέσις ἐν προγυμνάσμασιν, ἀνάθεσιν, καὶ λύσιν, καθ' τὸ ζήτημα δέχεται. διαιρεῖται πῶς ἡ θέσις, πρῶτον μὲν τῇ καλυμμένῃ ἐφόδῳ, ἵνα αὐτὴ προοιμίων ἐρᾷς. εἶτα χρήσῃ ταῖς πλικαῖς κεφαλαίοις, νομίμῳ, δικαίῳ, συμφέροντι, δυνατῷ.

nem : Causam, Persarum incursum. Primum autem inter Progymnasmata Thesis obiectionem, & solutionem, vt quæstio, habet. Hoc autem modo Thesin diuides. Insinuatione primum pro exordio vtere. Extremis deinceps capitibus: Legitimo, Iusto, Vtili, ac Possibili.

ΘΕΣΙΣ, ΕΙ ΓΑΜΗΤΕΟΝ.

THESIS EXEMPLVM.

An vxor ducenda.

Ὁ τὸ πᾶν ἐν βραχεῖ πιθῆσαι ζητῶν, ἐπαινέτω τὸν γάμον. πρωῆλθε μὲν γὰρ οὐρανοῦ. μᾶλλον δὲ οὐρανὸν πλήρωσε τῶν θεῶν, καὶ κατέσχε πατὴρ τῶν, ὅθεν τὸ πατρὸς ὄνομα δέδεται. καὶ θεοὺς

QVisquis hanc múndi vniuersitatem compendio laudare studet, is mihi matrimoniũ laudet. E cœlo enim origo eius. aut potius, cœlum etiam Diis impleuit, parensque iis extitit, à quibus Patris ortum est vocabulum. Diisque,

ἐγγυᾶν,

ἐνεγκὼν, φυλάττειν αὐτὰς ἀφῆκε τὴν φύσιν. εἶτα εἰς γῆν προελθὼν, ἅπασι τοῖς λοιποῖς ἐπιφέρεσθαι τὴν γένεσιν. καὶ παρενεγκὼν ἃ μὴ ἦν οἷόν τε μένειν αὐτὰ τῇ διαδοχαῖς εὐσφίκτως ἐποίησεν. ἐν πρώτοις μὲν οὖν ἄνδρας εἰς ἀνδρείαν ἐπαίρει. δι' ὧν γὰρ παῖδας καὶ γυναῖκας οἴδεν ἄγαν ὁ γάμος, ὑπὲρ ὧν πρόεισι πολεμεῖν, ἐρρῶσθαι δίδωσι τὴν αὐτὸ δωρεαῖς. εἶτα δικαίους σοὺς ἀνδρείους ποιεῖ· δι' ὧν γὰρ φιλοτιμεῖται τὰ γένη πρὸς ὧν ἀνθρωποι δίκαια πράττειν δέονται, ὁ γάμος δικαίους ἅμα καὶ ἀνδρείους ἀποτελεῖ· ἐν μὲν καὶ σοφὸς, εἰς προνοεῖσθαι τὴν φιλ-

quos protulit, vim suam vt conseruarent permisit. In terras autem postquam venit, reliquis rebus omnibus ortum attulit: & in iis quæ cito dilabuntur producendis multiplici nascendi ac succedendi serie, ea vt permanerent, sapienter effecit. Ac primum quidem viros ad animi fortitudinem accendit, ob id ipsum maximè, quod cum cõiuges ac liberos, quorum causa bellũ geritur, matrimonium proceat, suis nos muneribus cõfirmat ac munit. Quin etiam præterquam quòd fortes, etiã amantes æqui boniq; matrimoniũ efficit. Nam quod sobolẽ largitur, hominesque liberis metuũt, ab iniuria inferẽda eos abducit, & hac parte justos nuptiæ efficiunt. Neq; vero viros tantũ fortes ac justos, sed & sapientes efficit. Quippe cum ad

πάντων ἐπαίρῃ. καὶ τὸ ἀνδρώδοξον, σωφροσυνίλιν οἶδε κομίζειν ὁ γάμος, καὶ ἐν τῇ φιλοψυχίᾳ τῆς ἡδονῆς τὸ σωφρονεῖν ἀναμέμικται. δι' ὧν γὰρ νόμον τῆς ἡδοναῖς ἐπιτίθησι, νόμῳ παρέχῃ σωφροσύνης τὰς ἡδονάς· ὃ τὸ κατηγορηθὲν αὐτὸ· καθ' αὑτὸ σὺν τῷ γάμῳ θαυμάζεται. εἰ τοίνυν ὁ γάμος ἄγαμα μὲν οὐ θεὸς, καὶ μεθ' αὐτὸς τῶν ἄλλων τὸ καθ' ἕκαστον, ἀνδρείας τε ἅμα καὶ δικαίας ἀπογελεῖ, καὶ σοφὸς ἀνδρας καὶ σώφρονας, πῶς οὐκ εἰς ὅσον οἷόν τε πιμητέον τὸν γάμον; Ναί φήσιν· ἀλλ' ὁ γάμος συμφορῶν αἴτιος. Τύχης μοι δοκᾶς, curam, & procurationē pignorum chariſſimorum accendat. Et quod poſtremo incredibile videatur, temperantes ac moderatos reddit: ſiquidem ad ipſas voluptatum illecebras temperantiam adiungit. Nā quod voluptatibus quaſi legem indicit, temperantiæ lege coërcitas docet habere libidines. & quod perſe vituperatione non vacat, id ipſum, ſi cum matrimonio conjungatur, redditur laudabile. Quamobrem, ſi & matrimonium Deos genuit, & poſt hos vnaquæque ſigillatim propagauit genera, hominibus autem fortitudinē, juſtitiam, ſapientiam, moderationemque animi tribuit, quidni ſummis laudibus efferri ac ornari matrimoniū meretur? Eſto inquies. Sed multarū calamitatū auctor eſt. Fortunā

ὁ γάμος καταγορεῖν. ἀμφὶ γὰρ κακοπραγουμένοις πάσχουσιν ἄνθρωποι, τύχη παρέσχεν, ὁ γάμος. ἀ δὲ φιλοτιμεῖται τοῖς ἀνθρώποις ὁ γάμος, οὐκέτι τοῦ κέρδους ἐκ τύχης. ὥστε θαυμάσαι μᾶλλον ἐστὶ τὸν γάμον, ὧν ἔχει καλῶν, ἢ κατηγορῆσαι δεῖν ὧν παρέσχεν ἡ τύχη. εἰ δὲ δεῖ καὶ τὰ μάλιστα γάμῳ δοίημεν τὰ τῆς ἀνθρώπων φαυλότατα, τί μᾶλλον ἐστὶν ἀποστατέον γάμου; ἢ δόξαι αὖ τοῖς πράγμασιν ἁπασῶν δυσχερῆ, τοῦτο καὶ φυγεῖν τῶν πραγμάτων ἐργάζεται. καὶ μοι τὰς καθ' ἕκαστον ἐξέταζε τέχνας, αἷς πέφυκεν ὅ, τι δήποτε καλαμ-

in eo non matrimonium videris incusare. Eorum enim incommodorum, quibus interdum affligimur, in causa est fortunæ temeritas, non matrimonium. Quæ verò magnificè ac liberaliter largitur, eorum vtilitatem ac compendium haudquaquam casus attribuit. Vt matrimonium ab iis commodis, quibus nos afficit, potius laudandum, quàm ab iis quæ fortuna affert incommodis, vituperandum sit. Sin quæ aduersissima hominibus eueniunt, matrimonio placet assignare, num propterea nuptiis erit abstinendum? Neque enim quæcunque rebus difficultates insunt ac molestiæ, continùo ad eas fugiendas nos hortari debent. Atqui singulas, si lubet, artes circunspice. In singulis profecto quòd accuses in-

πᾶ. τὰς γεωργοῦντας ἐνοχλοῦσι σκηπτοὶ, καὶ τὰ χαλάζης ἐμβολαὶ διαφθείρουσιν· ἀμελοῦσι οὖν γεωργοῖς τὰ γλῶ διαφθείρῃ σκηπτὸς, τὴν ὠφέλειαν, ἀλλὰ γεωργοῦντες ἐμμένουσιν, κἂν ἐξ αἰθρίας τὰ λυπῇ προσιόν. αὖθις ἀτυχοῦσιν ἄνθρωποι πλέοντες, καὶ τὰς ναῦς διαφθείρουσιν ἐπίπονος χειμῶνος· ἀμελοῦν ἐνθένδε τὸ πλεῖν καταλύουσιν, οἷς ἐν μέρει πεπόνθασι· ἀλλ' ἀνάγουσι μὲν εἰς τὸ τύχου τὸ δυσχερὲς, ἀναμένουσι δὲ τὸ ἀπὸ θαλάσσης γινόμενον κέρδος. καὶ μὴν αἵ τε μάχαι καὶ πόλεμοι, καὶ τὰ ἀγωνιστῶν διαφθείρουσι σώματα, καὶ ἔχοντες πεσὸν μαχόμενοι, τὰς μάχας

uenies. Procellæ agricolas infestant: grandinum ruinæ euertunt. Num igitur quod procellis agri vastantur, ob id ipsum deseruntur ab iis? Nonne coluntur potius, quamuis è cœlo quippiam erũpat, quod animũ exulceret? Quid? annon qui nauigant fortunæ aduersis interdum flatibus jactantur, & exorta tempestate sæpe faciunt naufragium? neque ob ea tamen quæ peculiariter euenire sibi vident, nauigationem deserunt. quin calamitatem in fortunæ transferunt injuriam, refectis vero nauibus, lucrum è mari expectant. Bella ac pugnæ, bellantium absumunt corpora. nec idcirco tamen, quòd qui prœliantur cadunt interdum, pugnas derelinquunt.

ἐκλείπουσιν,

ἐκλείπουσιν, ἀλλ' ὅτι πολεμοῦντες θαυμάζονται, καὶ πεσεῖν ἠγαπήκασιν, καὶ τὸ μὴ σῶσον ἀτυχὲς ἐκ τοῦ σωσάντος ἀγαθοῦ σωαπέκρυψαν. ἐ γὰρ διὰ τὰ φαῦλα φυκτέον ὅσα τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' ἕνεκα τῶν καλῶν ὑποστατέον τὰ χείρω. ἀκτὸν ἄλογον γεωργὸς μὲν, ἐ πλέοντας, καὶ πρὸς τούτοις ὅσοι στρατεύονται, φέρειν τὰ πρὸς αὐτὰς δυσχερῆ τῶν ἐπαγγελμάτων χάριν τῶν αὐτοῖς, ἡμῖν δὲ γάμον ἀλυμαστέον, διότι γάμος ἄγει λυπῶν. Ναὶ φήσιν, ἀλλὰ χηρείαν μὲν γυναικὶν, ὀρφανίαν δὲ παισὶν ἐπεσώγκε. Ταῦτα θανάτου δίκη, καὶ τὸ πάθος οἶδεν ἡ φύσις. σὺ δέ μοι δο-

sed quia qui fortiter pugnant, laudantur; mortem lubenter adeunt quodque in re inest incommodi, boni occulunt specie ac dissimulant. Non enim rerum incommodarum metu quæuis bona fugienda sunt: contra autē, rerum bonarū causa, vel deterrima sunt subeunda. Indignum ergo, agricolas, nautas, ac postremo milites, summas difficultates molestiasque, earum rerum gratia quæ cum his incommodis laudem habent coniunctam, æquo ferre animo, matrimonium autem à nobis contemni quòd nonnihil molestiæ adferre videatur. Sed sit ita, inquies. Mulieribus tamen viduitatem, orbitatem liberis sæpe attulit. At hæc mortis incommoda sunt. cuius affectio secundum naturā. Itaq;

κεῖς αἰτιᾶσθαι τὸ γάμου, ὅτι μὴ καὶ θεὸς οὐκ ἀνθρώπους ἐργάζεται· καὶ ὃ γάμος καληγορεῖν, ὅτι μὴ θεοῖς τὰ θνητὰ συνηρίθμησε. τί γὰρ, εἰ πέπεισμαι, γάμος καληγορεῖς, ἃ πράγματα θανάτου; τί δ' ὑμῶν ἐρεῖς, ὅτι φύσις ἔπεισε; συγχωρεῖν τὸ ὅπως πεσεῖν τὸ ὅπως πεσεῖν γινόμενον. εἰ δὲ πάσχει μὲν ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος, πεσὼν δὲ χηρεύει μὲν σώσικον, ὀρφανὸν δὲ καταλείπει τὸ ἐξ αὐτοῦ; τί γάμον ἐρεῖς; ἀπεργάζεσθαι τὰ κατὰ μόνης γεγονότα τῆς φύσεως; ἐγὼ δὲ οὐ πυνθάνομαι. ἐπανορθοῦσθαι καὶ ὀρφανίαν καὶ χηρείαν. ἡγοῦμαι. τεθνηκέτω πατὴρ, matrimonio id vitio vertis, quod homines, Deos non efficit: quodque mortalia & in Deorum numero non collocauit. Nam quid, quæso, ea quę mors ipsa efficit, in matrimonio accusas? aut quid in nuptiis ea criminaris, quę naturæ fiunt prouidentia? Quin occidere eum pateris, qui ea lege, vt fato fungeretur, natus erat? Etenim, si, quia homines nati sumus, fati necessitate extinguimur, tu mihi quod maritus quispiam è vita discedens viduam vxorem, liberos relinquit pupillos, matrimonium fecisse dices, quæ solius vi naturæ euenerunt,? Equidem longe aliter sentio. qui & liberorum orbitatem, & matronarũ viduitatẽ sarciri matrimonio & corrigi exiltimo. Nam ponamus interire patrẽ,

καὶ

ἓ παύτῃ παῖς ὀρφανός ; ἀλλ' ἕτερον ἐπιτίθησιν πατέρα τῆς ὀρφανείς ὁ γάμος. καὶ τὸ παῖδος γάμου μὴ ἀπέρχεται, γάμῳ δὲ συγκαλύπτεται· καὶ γίνεται γάμος ὀρφανίας ἀφανισμός, ἀχ ὑπόθεσις. εἰ παχηρείαν ἐκ τελευτῆς μὲν ἡ φύσις ἤγαγε, ἐξ ὑμεναίων δὲ μεθίστησι γάμος. ὡ γὰρ χηρεύειν ἐργάσατο θάνατος, αἰδρὶ σωοικεῖν παρέσχεν ὁ γάμος, ὥσπερ καπηλὶς φύλαξ ἑαυτῆ χάρις. ἃ γὰρ ἐξαρχῆς ἀπωλέσατο, παρῃρημένα πάλιν ἀπέδωκεν. ὥστε χηρείαν ἀναιρεῖν, ἐκ ἐπάγειν οἶδεν ὁ γάμος. ἓ μὴν καὶ πατὴρ θανάτῳ μὲν ἀφαιρεῖται παῖδας· γάμῳ δὲ μετέχει ἑτέρων.

hac quidem parte filius patre orbus est: neque minus tamen patre orbis alterum parentem affert matrimonium. Vt è matrimonio non oriatur hæc calamitas, sed eam potius occultet atque emendet matrimonium. neq; viduitatis occasio, sed ejus abolitio sit matrimonium. Ita viduitatem ex morte inuexit natura, ex conjunctione vero nouæ mutant nuptiæ. Quam enim viduam fecit mors, viro, tanquam beneficij sui conseruator, conjunxit thalamus. siquidem quę donarat initio, sublata amissaque restituit. Itaque viduitatem abolere, non inferre, nouit matrimonium. Quinetiam pater morte libéros amittit. at matrimonio, aliorũ fit particeps.

χ̀ πατὴρ γίνεται δεύτερον ὁ πενθερὸς εἶναι μὴ συγχωρέμενος. τί δὲ τὰ τ̃ γάμου καλὰ πρὸς αἰτίαν μεταφέρεις τ̃ γάμου; καί μοι δοκεῖς οὐκ ἐλέγξαι ζητεῖν, ἀλλ' ἐπαινεῖν τ̀ ὑμέναιον· οἷς γὰρ ἐξαριθμεῖν καταναγκάζεις τῶν ὑμεναίων τὰς χάριτας, τούτοις ἐπαινέτης, ἀ καλήγορος τ̃ γάμου γεγένησαι· χ̀ καλήγορον τ̃ γάμου, θαυμάζειν ἡμᾶς ἀναγκάζεις, ἐ πολλῶν εὐεργετημάτων καταλογον, τὰ τ̃ γάμου καληγορήματα. Ναί, φησὶν, ἀλλ' ὁ γάμος ἐπίπονον. Καὶ τί πόνον ἐπίτα) λύειν ὡς γάμ@; ὁπόσα *πονεῖ, δι' ὑμεναίων ἀνίησι). ἐ γὰρ ὥρη πανταπασιν εἰς ὁμιλίαν

parensque denuò efficitur, cui esse patri prorsus non licebat. Quid igitur ad criminandum ea transfers, quæ in matrimonio sunt præstantissima? Laudare quidem certe videris velle matrimonium, non insectari. Nam quòd beneficia quibus ab illo afficimur enumerare nos cogis; matrimonij laudator non vituperator es. siquidem hujusmodi criminatione in ejus nos admirationem traducis, ejusque beneficiorum enumeratione pro accusatione abuteris. Esto, inquies. At laboriosum est matrimonium. Et quicquam est quod perinde laborem leuet, ac matrimonium? Quam multi labores nuptijs tolluntur? Et profecto, quotidiana cum muliere consue-

λίαν

λίαν γυναικὶ συνελθεῖν· ἡλίκην εἰς ἄνδρὶ ἀνὴρ γυναικὶ συνιών; μεθ' ὅσης δὲ ῥᾳστώνης ἐλπίζεται παῖς; καὶ προσδοκώμενος φαίνεται; καὶ παλέρα φανεὶς προσεραῖ; καὶ πρὸς μελέτην ἔρχεται τέχνης; καὶ πατρὶ συνεργῶν, καὶ πρὸς τὰς ἐκκλησίας δημηγορῶν, καὶ παλέρα γηροτροφῶν, καὶ ὅλως ἅπαν ὅ, τι δέοι γινόμενον; οὐκ ἔστιν οὖν λόγῳ διεξελθεῖν, ἃ φέρειν οἶδεν ὁ γάμος. Μέγα ὁ γάμος, καὶ παρέχων θεὸς, καὶ παρέχων θνητοῖς θεοὺς εἶναι δοκεῖν, οἷς μένειν σοφίζεται. καὶ παιδεύει μὴ σὺν χρωμένους τὰ δίκαια, πρὸς δὲ τὸ σῶφρον παροξύνει σκοπεῖν. καὶ φιλοπαιδίαν παῖς

tudo, animi solatium. Quantam vero suauitatem vitæ aspergit vir! cum muliere liberorum causa coitio! Quantam animo adfert voluptatem sobolis expectatio! quæ in lucem expectata prodit, blandeque patrem edita appellat. Ac postremo alicui tandem applicatur arti. Donec patris subleuat laborem. & in concione vocem præstat: & in senectute patrem fouet. vbique denique fit omnia. Vt quas commoditates ferat matrimonium, exprimi non possit verbis. Magnum igitur est munus matrimonii: quod & Dijs esse donat, & mortales quia continuat, Dij vt videantur efficit. Quin & conjugatos justitiam docet, & ad castitatis curam excitat. Sed &

ἡδονὰς,

ἡδονὰς, ὅσαι μὴ φανεῖσαι κακίζονται. διὸ τὸ γάμον ὡς ὠλέσθαι ἐν πᾶσι πιθανὸν καθέσηκεν.

voluptates, quę non possunt reprehendi, præbet. Quibus de causis plurimi faciendum matrimonium, omnium hominum consensus confirmauit.

ΟΡΟΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ.

De Legislatione.

Καὶ τὴν εἰσφορὰν τῶν νόμων λύσεις εἶναι δεδώκασι γύμνασμα. ἔστι μὲν γὰρ σχεδὸν ὅλη ὑπόθεσις, ἃ μὲν ἅπαντα σώζει τὰ τῆς ὑποθέσεως. εἰσάγεται μὲν γὰρ ἐν αὐτῇ πρόσωπον, ἃ μὲν ἐφ' ἅπασι γνώριμον. ὅθεν θέσεως μέν ἐστι μᾶλλον, ἧττον δ' ὑποθέσεως. εἰς μὲν γὰρ ὅλως σχήματος δέχεται πρόσωπον, ὑπερβαίνει τὴν θέσιν. διὸ ὧν οὐδὲ σώζει μὴ

Quin etiam Legislationē inter Præludium esse quidam tradidere. Parum enim abest quin sit Hypothesis: neque tamen Hypotheseos omnino leges seruat. Habet enim personam, non tamen quæ nota sit omnibus. Quo quidem fit vt ad Thesin magis quam ad Hypothesin accedat. Nam quatenus in vniuersum personæ habet speciem, Theseos naturam exuperat: quatenus autem circunstantiæ naturam

σῴζει

σώζει τὴν πρᾶξιν, ὑποθέσεως λείπει). νόμος τίνων ἐστὶν εἰσφορά, δικαίη γυμνασία, συνηγορία, καὶ κατηγορία νόμος τεθείη. ἔστι δὲ νόμος, εὕρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δὲ ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπανόρθωμα τῶν ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων, πόλεως δὲ κοινὴ συνθήκη· καθ' ἣν πᾶσι πρόσηκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει. καὶ ἡ μὲν διαίρεσις αὕτη τῆς εἰσφορᾶς τοῦ νόμου. ἐργάσῃ δ' αὐτὴν κεφαλαίοις, οἷς καὶ τὴν πραγματικὴν, νομίμῳ, δικαίῳ, συμφέροντι, δυνατῷ. προοίμια δὲ φησίς. καὶ μὴ ᾖ προοίμια, τὸ κεκλημένον ἐναντίον. εἶτα

non seruat, infra hypothesin est. Est autem in Legislatione exercitatio duplex: legis latæ tũ criminatio, tum etiam defensio. Lex porrò munus quidem atque inuentum deorum, hominum vero prudentium quasi quædam est sententia. qua ex communi ciuitatis consensu partim quæ sponte, partim quæ ex ignorantia commissa sunt, emendantur peccata. Est ergo quædam, ex qua omnes qui in ciuitate sunt vitam componunt, quasi regula. Ac Legislationis quidem hujusmodi est partitio. Eam autem iisdem capitibus conficies, quibus negotialem: Legitimo, Iusto, Vtili, & eo quod fieri potest. Proœmia primo loco statues. Post Proœmia, caput illud quod Contrarium appellãt. Tum

ἀρήσῃ

χρήσῃ τοῖς προειρημένοις κεφαλαίοις. ὅθεν καὶ πάντῃ διέφερε θέσεως.

deinde capitibus vtere, quibus vtendum diximus. Quo fit vt hac parte à Thesi differat.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΚΕΛΕΥΟΥΣΗΣ ΕΠΙ ΑΙΤΙΑΙΣ ΦΟΝΟΥ ΤΟΝ ΜΟΙΧΟΝ ΚΤΕΙΝΕΣΘΑΙ.

LEGISLATIONIS EXEMPLVM.

Lex quæ indicta causa adulteros occidi jubet, reprehenditur.

Οὔτε εἰς ἅπαν ἐπαινέσω τὸν νόμον, ὅτι δὴ πάντα τὸ χαφὲν αἰτιάσομαι. οἷς μὲν γὰρ αἱρεῖ τοὺς μοιχοὺς, ἐπαινῶ τὸ πρόσταγμα. δι' ὧν δὲ δικαστῶν οὐκ ἀνέμεινε ψῆφον, αἰτιῶμαι τοῦ αἱρεῖν. εἰ μὲν ἐν δωροδοκίαις τοὺς δικαζόντων καταγνοὺς ἀνῄρει τὰ δικαστήρια, φαύλως ἐλέγχεται· νῦν δὲ δικαστὰς κεκτημένος τοὺς γνησίους. εἰ δὲ δίκαια κρίνει, ὥσπερ

EGo vero neq; prorsus probabo, sed neque omni ex parte accusabo legem. Nam qua adulteros tollit de medio, non possum quin eam laudem: qua autem judicum non expectat sententiam, ejus profecto institutum vehementer reprehendo. Si enim propter corruptelam quam damnauit in judicibus, tollit judicia, næ iniquo in judices animo esse, manifesto conuincitur. Sin vos castè integréque judicia, quem-

ὥσπερ

ωτερ χ̀ δίκημα κρίνετε, ωτ̀ δίκαιον ἐπαινεῖν μὴ δικασὰς, ἐξαιρεῖσθαι δ' τ̀ δικαζόντων τ̀ νόμον; χ̀ μὴν ἅπαντες ὅσοι τοῖς κειμένοις ξυμμάχονται νόμοις, οἱ μὲν ἐναντίοις ἔνιαις τ̀ πόλεσιν, οἱ δὲ ὁμολογοῦσιν ἐπέρχεις· νόμος δὲ ὁ παρὼν πᾶσιν ἐναντίοις ωτελήλυθεν νόμοις. δοκεῖ δέ μοι πολὺ κάλλιον ἐξετάσαι τ̀ νόμον, εἰ πάντα τὰ παρ' ὑμῖν πολιτεύματα κρίνητε, στρατηγὸς, τὰς ἱερωσύνας, τὰ ψηφίσματα πάντα. ὀλίγου δέω λέγειν, ὅσα περὶ τ̀ πόλεμον ἄριστα πράττεται, ἅπαντα δικαστῶν οἶδεν ἐξέταζιν. καὶ στρατηγεῖ μὲν, ὃν ὁ κρίνων ἐξέπεμψεν· ἱερᾶται δὲ, ὃν

admodum sane exercetis, statuit; nonne iniquum eam fuerit, judices laudare, & judicandi tamen potestatem auferre? Omnes enimvero reliquæ leges, quæ cum jam latis pugnant legibus, tametsi à quibusdam ciuitatibus dissentiunt, cum alijs tamen congruunt consentiuntque. cum hæc æque aduersetur omnibus. Ac mihi quidē eam vt excutiatis, multo præstare videtur: præsertim cum omnem censeatis Reipubl. partem: milites, sacerdotes, decreta omnia. Ac parum abest quin dicam omnia, quæ præclarè in bello geruntur, in judicum venire disceptationem. Dux est exercitus, quem explorauit, qui de eo judicare potest. Fungitur item sacerdotio, quem

ὁ δικαστὴς

ὁ δικαστὴς ἐβεβαίωσε. καὶ ψήφισμα κύριον, τὸ παρ' ἑτέροις ἀνακεκινόμενον. καὶ νίκαι πολέμων, γερῶν ἃ μετέχουσιν, μὴ κεκινόμεναι πρότερον. ὡς οὖν οὐκ ἄλογον ἅπασι μὲν ἀναμένειν τὰς ἐξετάζοντας, μόνον δὲ τὸν παρόντα νόμον τῶν δικαζόντων ἀναδύεσθαι ψῆφον; Ναὶ φήσιν, ἀλλὰ μεγάλα τὰ μοιχῶν ἀδικήματα. Τί δὲ τὰ τῶν ἀνδροφόνων ἐλάττω; τοὺς δὲ προδότας ἐλάττους νομίζομεν ἑτέρων; ἱεροσύλοις δὲ τῶν προδιδόντων ἃ φαυλότεροι; ἀλλ' ὅμως ὁ τύπος ἀλλὰ, ἀναμένει τὰς κρίνοντας. καὶ ὅτι προδότης ὑπέρχε τῷ δίκῃ μὴ ἔχ δικαστὴ ψῆφον ἐπάγοντα, ὅτι ἀνδρο-

judex comprobauit: decretumque quod à reliquis ciuibus excussum est, id demum ratum habetur: postremo bellicæ victoriæ nisi in disceptationē venerint prius, præmiis haudquaquam afficiuntur. Nonne igitur à ratione alienum, omnia judicem admittere aut habere, solam hanc legem omnium calculum recusare judicum? Esto, inquies. verum magnæ adulterorum sunt injuriæ. Quid? an non homicidarum majores? Et an minus aliis peccare proditores arbitrabimur? Neque proditoribus sacrilegi habentur tetriores? In his tamen deprehensus judicium expectat. Neque proditor, nisi lata à iudice sententia, sceleris pœnas luit: aut homi-

φόνῳ

φόνῳ πεσεῖν ὑπῆρξε, μὴ δ' κατηγόρου τὸ πάθος ἐλέγχοντος· ἐπὶ τοῖς ὑφαιρεμένοις δὲ τῶν χρημάτων ὑπῆρξε παθεῖν, πρὶν τοῦτο παθεῖν παρέσχε τοῖς κρίνουσιν. ὥστε ἄτοπον τὰ μὲν μείζω δίκην ὑπέχειν παρὰ τοῖς κρίνουσιν, καὶ μηδοκεῖν τι τούτων ἔχειν, ἂν μὴ δικαστὴς ἐπενέγκῃ τὸ ψῆφον· μοιχὸν δὲ μόνον πεσεῖν ἀνεξέταστον, ὃν περὶ τῶν ἄλλων ἔδει κρίνειν, ὅσῳ τῶν ἄλλων κακοδαιμονέστερον; καὶ τί διαφέρει μοιχὸν ἀνελεῖν, ἢ πονηρὰ δόγματα τοῖς δικασταῖς, εἰ τὸν ἴσον ἐξ ἀμφοῖν ὑποστήσεται θάνατον; ὅσον τυραννὶς καὶ νόμος τὸ μέσον, καὶ δημοκρατίας πρὸς τὰς

cida, nisi accusator criminis eum conuicerit, morte mulctatur: quemadmodũ nec qui res præstantiorũ furati sunt, nisi prius id crimen judices cognouerunt, vllo supplicio afficiuntur.

Nonne igitur absurdum fuerit, grauioribus pœnas à judicibus irrogari peccatis, neque horum quicquam, nisi pronuntiauerit de eo judex, admissum videri: solum autem indicta causa adulterum occidi quem præ cæteris tantò magis judicium experiri oportebat, quanto leuius peccat quàm cæteri. Sed quid interierit, inquies, adulterum occidas, an judicibus tradas, siquidẽ vtrumuis fiat, simili afficietur morte? Quãto interuallo tyrannus ac lex disiunguntur, quãtoque discrimine popularis sta-

μοναρχίας ὅσον διάφορον. τυράννῳ μὲν γὰρ ἀνελεῖν ὃν ἂν βάλοιτο· νόμῳ δὲ κλεῖναι δικαίως τὸν ἐλεγχόμενον. καὶ δῆμος μὲν ὅσα ἂν ἐκκλησιάζων σκοπῇ, περὶ ἐξέτασιν τίθησι· μοναρχία δὲ, κολάζει μέν, οὐ συνεξετάζει δὲ· ἃ συναμφότερα δῆμός τε καὶ νόμος, ἐξ ἐναντιωμάτων δὲ, ἀπαλλα πέπραχε, περὶ τὸν μόνον ἀρχὴν καὶ τυραννεῖν περιελόμενον. πῶς ἂν οὖν διοίσει τὸν μοιχὸν ἀνελεῖν, ἢ παραδοῦναι τοῖς κρίνουσιν; καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, ὁ μὲν ἑαυτῷ τὸν μοιχὸν ἀνελὼν, ἑαυτὸν κύριον καὶ δεδρακότος ἐρχάζεται· ὁ δὲ δικασῇ παραδοὺς, κύριον ποιεῖ τοῦ δεδρακότος τὸ δικαστήριον. κρεῖττον δὲ δήπου τὸ δικάζοντα κύριον, ἢ τὸν κατή-

tus à Regio differt dominatu. Tyranni enim, quem collibuerit, occidere: Legis autem jure eum, qui criminis convictus fuerit, morte mulctare. Et quidem populus ea de quibus in concione agit, judicum committit disceptationi; Monarcha vero vindicat ille quidem, in judicio tamen neminem exhibet. Duo hæc adeo Populus ac Lex, ex actionibus tyranno contrariis omnia conficiunt. Nonne igitur interierit, adulterum occidas, an judicibus tradas? Accedit his etiam quòd qui adulterum necat, se rei dominum ac moderatorem facit: qui judici tradit, jus rei judicibus defert. Satiùs autem profecto est penes judicem sententiæ potestatē esse,

ἢν κατήγορον γίνεσθαι. καὶ μᾶλλον ὁ μὲν ἑαυτῷ ἀφθείρας μοιχὸν, ἄλλα χάριν ἀπειλῆν ὑποπτεύεται· ὁ δὲ κρίνειν παρεχηκὼς, μόνον ἔδοξε τῶν δικαίων ἀναλαμβάνειν. Ναί φησιν, ἀλλὰ χαλεπωτέραν ὑφίξῃ τὴν τιμωρίαν τῷ χρήματι πισών. κέρδος γὰρ ἔξει τὸν μέχρι κρίσεως χρόνον. Τοῦναντίον μὲν ἂν ἔξει κερδαίνων. ἀνιαρώτερον γὰρ τὸν μετὰ ταῦτα βίον ὑποίσει. τὸ γὰρ παθεῖν προσδοκᾶν, τοῦ πεπονθέναι δεινότερον· καὶ τιμωρίας ἀναβολὴ, προσθήκη φαίνεται ζημίας. πίστεται γὰρ πολλάκις, ὁ πεσεῖσθαι δοκῶν· καὶ τῷ ἐλπίδι τὸ φέρειν ἔξει δεινότερον.

quàm penes accusatorem.

Jam verò qui ipse adulterum tollit, ob aliud se sustulisse movet suspicionem. qui ad judices refert, jus æquumque videtur persequi.

Sit ita sanè, inquies. Grauius tamẽ suppliciũ feret, si primo quoque tempore morte mulctetur. Nam alioqui quod ad judicium vsque intercedit temporis lucrabitur.

Imo verò, si judicium subeat, habebit longe secus. Vitam enim post hæc acerbiorem deget: (siquidem pœnam expectare grauius est, quàm perpeti) suppliciiq; tarditas, pœnæ videbitur accessio. Morietur sæpe, qui se opinabitur moriturũ. Acerbiorẽ namq; habebit ipso experimẽto mortis expectationem.

ὥστε ὁ δαχρῆμα πεσὼν ὁ μοιχὸς, πεσὼν ἐκ αἰθάνε). κλέπτ τ αἴθησιν τ πωρώσιας τὸ τάχ. ἀνάλγη θάνατος, ὁ πρὶν δόξαι συμβάς· ὁ δὲ πολλάκις μὲν ἐλπισθεὶς, εἰσὶ παξ δὲ γενὼς, ἐλπίσι τὰς πωρώσιας μετρᾶ. σκόπ πίνω ὁ δαλληλαθεὶς. ὁ μὲν ἑαυτῷ διαφθείρας μοιχὸν, ἐδένα μάρτυρα τ πωρώσιας ποιεῖται· ὁ δὲ δικασὴς ὁ δαδὲς, πολλὲς θεάτας ποιεῖ τ δίκης. λυπηρόπρ δὲ πωρώσιας τρόπ ὑπὸ θεατῆς πολλοῖς καθιστάμεν. ἐ ἄλλως σπουδὴ μοιχοῖς κρύβδην πεσοῦσιν. ὑποψίαν γὰρ τῆς πολλοῖς καταλείψουσιν ἔχθρας ἕνεκα πίστεως. ἐξελεγχομένε δὲ

At mœchus repentina morte affectus, mortis sensum amittit. pœnæ enim sensum celeritas occultat.

Mors omni caret dolore, quę citius opinione accidit. At expectata sæpius, semel autem illata, crebris expectationibus pœnam metitur. Hæc igitur ex aduerso inter se commissa considera. Qui ipse adulterum occidit, neminem adhibet supplicii testem; qui judicibus tradit, pœnæ multos facit spectatores. Est autem pœnæ modus grauior, spectatorum oculis subjectus. Alioqui adulterorum ĕ re fuerit clam interire: quòd plerisque suspicionem, inimicitiarum causa morte se affectos, relicturi sint. Delicto autem probato judici-

πάθης

πάθῃς ἐν τῇς δικασῇς, ἀναμφισβήτητον ὑπέσχον τὴν δίκην. ὥστε διοίσει πρὸς αὐτὸ τὸν μοιχὸν πεσεῖν ἀδήλως, ἢ δικασῇς παραδίδοσθαι. δεινὸν ὁ μοιχὸς, καὶ πᾶσαν παρῆλθεν ἀδικημάτων ὑπερβολήν. ὅθεν ἐξελεγχέσθω πρότερον, εἶτα πιπτέτω· καὶ κρινέσθω μᾶλλον, ἢ δίκην ὑπεχέτω πρὸ κρίσεως. ὡς μοιχὸς ἀναιρέμενος, σαφεστέραν δώσει τὴν τῶν παίδων γονήν· οὐ γὰρ ἀμφισβητήσει τις, ὅτου γέγονε παῖς, ἐκλελοιπότων μοιχῶν τὸ λοιπόν. κοινῆς ἀδίκημα φύσεως, ὅθεν καὶ κοινὴ ψῆφος ἀναιρείτω γινόμενον. ὡς ἐγὼ οἶδα μὴ λαθὼν μοιχὸς οἷς ἀφθάρει, πολλὰς ἑτέρας

bus, quin interibit, haud dubias luet pœnas. Quãobrem, quod ad eum attinet, interierit clamne adulter occisus, an judicibus traditus fuerit. Nefaria res adulter, & omnem scelerum transgressa magnitudinem. Cõuincatur igitur prius, ac deinceps morte afficiatur: judiciumque subeat potius, quam non expectato puniatur judicio. Sic enim de medio sublatus, liberorum sobolẽ efficiet certiorem nemoque dubitabit, adulteris hac luce in posterum priuatis, quis cujus sit filius. Communis maleficium naturæ: eoque communi decreto facinus exponatur jã editum. Alioqui vereor ne permultos adulter similes sui relinquat, si quamobrem occidi-

καταλίποι πιάτης. ὃν γὰρ οὐκ ἴσασιν ἐφ' οἷς ἀφφθείρεται, ζηλώσουσιν ἕτεροι, καὶ τὸ κεκολάσθαι δ' πέρας, ἀλλ' ἀρχὴ γνήσεται πάθης.

tur, nescíatur. Eum enim æmulabuntur alii, qui qua de causa ei mors inferatur, nesciunt. Eritque initium morbi, non autem finis, sumptum de adultero supplicium.

ΤΈΛΟΣ.

FINIS.

Emi i. abbe die 2. 01. 1698 a Indoca
Cantrin.

LVGDVNI BATAVORVM,
Typis IOANNIS CORNELII
Wourdani, Anno 1626.

Digitized by Google